

Logeer- en Bivaktraining regio Noord-Holland Noord

Algemeen:

Voor elke leeftijdsgroep (bevers tot en met explorers) geldt een eigen kwalificatie 'Op kamp'. De kwalificatie-eisen gelden dus per leeftijdsgroep, maar worden op twee kwalificatiekaarten samengevat:

1. Een kwalificatiekaart '*Op kamp*' – *Logeren en bivak* met betrekking tot de benodigde competenties om verantwoord met bevers of welpen op kamp in een blokhut te gaan.
2. Een kwalificatiekaart '*Op kamp*' – *Kamperen en expeditie* met betrekking tot de benodigde competenties om verantwoord met scouts en explorers te kamperen in tenten.

Beide kwalificatiekaarten bestaan uit drie onderdelen:

1. Instapniveau: de instapeisen zijn de eisen waar je voorafgaand aan de kwalificatie aan moet voldoen.
2. Algemene competenties: de algemene competenties bestaat uit drie deelkwalificaties: 'Organisatie van een kamp', 'Programma op kamp' en 'Veiligheid en gezondheid op kamp'.
3. Aanvullende competenties: er zijn in totaal 24 aanvullende competenties, verdeeld over vier thema's: 'Organisatie van een kamp', 'Programma op kamp', 'Veiligheid en gezondheid op kamp' en 'Scoutingtechnieken'. Daarnaast is er een verplicht onderdeel voor waterwerk en een onderdeel voor scouts met een beperking. Iedereen dient voor de kwalificatie, afhankelijk van zijn leeftijdsgroep, te voldoen aan een vastgesteld aantal aanvullende competenties.

1.1 Zorg voor het individu

Sociale en emotionele veiligheid

Tijdens een kamp zijn jeugdleden een week lang van huis en zijn ze niet in hun vertrouwde omgeving. De hele dag zijn er anderen om hen heen, ze zijn nooit alleen. Ook zijn ze de hele dag actief, ze maken van alles mee en gaan vaak laat naar bed. Dit leidt tot vermoeidheid. Een gevolg van de vermoeidheid die gaat ontstaan, is dat zowel jeugdleden als leiding in de loop van het kamp wat sneller geïrriteerd zijn dan normaal. Het is daarom van groot belang om elk jeugdlid individuele aandacht te geven en te zorgen dat ieder jeugdlid lekker in zijn vel zit. Omdat een leidinggevende nooit een hele speltak kan overzien, is het verstandig om de kinderen te verdelen onder de leiding, zodat deze leidinggevende extra let op een paar kinderen. Dit kun je bijvoorbeeld per nest doen. Voor een aantal taken kan het handig zijn om een vaste leidinggevende te hebben, bijvoorbeeld iemand die veel ervaring heeft met heimwee. Het is voor de kinderen van groot belang dat er duidelijke afspraken zijn. Bijvoorbeeld: hoe ga je om met snoep en zakgeld? Ieder voor zich of alles samen delen?

Rustmomenten

Zorg ervoor dat het tijdens een rustmoment ook echt rustig is en dat er niet een paar rondhollende kinderen de rust van de anderen verstoren. Omdat de kinderen de gehele dag in een actief programma worden meegenomen, zijn ook momenten van vrij spelen van belang. Voor bevers en welpen moeten deze momenten actief worden ingepland. Voor meer informatie over rustmomenten en vrij spel, zie de download over speluitleg op de site van Scouting Nederland. Meestal zullen de jeugdleden het zelf wel vertellen of de ouders lichten je in, maar het is altijd handig om zelf even te controleren of er jeugdleden jarig zijn. Dan kun je er vooraf rekening mee houden en word je er niet door overvallen.

Pesten

Omdat je tijdens een kamp veel langer met elkaar samenleeft dan normaal, is het van belang om, meer nog dan tijdens een opkomst, alert te zijn op pestgedrag. Pesten kan wel eens worden afgedaan als een plagerijtje. Als je gepest bent, weet je dat pesten veel verder gaat en dat het kan leiden tot een zeer ongelukkig gevoel. Pesten kan een vorm zijn van verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag dat als doel of gevolg heeft of kan hebben dat een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende situatie ontstaat. Een belangrijk kenmerk van pesten, is de scheve machtsverhouding. De pester oefent macht uit en de gepeste voelt zich machteloos. Daarnaast is pesten meestal langdurig en intensief. Pesten heeft nadelige gevolgen voor het slachtoffer. Hij kan er veel last van ondervinden en ziet zich niet in staat zich te verweren. Doet hij dit wel, dan kan het gepest nog eens in felheid toenemen. Om dit te ontdekken, is het handig om goed te kijken wat er gebeurt in de groep. Zorg dat er altijd iemand bij de kinderen is en voorkom dat alle leiding gezellig in het leidinghok zit en de kinderen zonder toezicht ergens spelen.

Vaste subgroep (nesten)

Een belangrijk fundament van Scouting, is het werken in subgroepen. Bij bevers speelt dit nog niet, maar bij welpen wordt regelmatig in subgroepen gewerkt. De subgroepen worden bij de welpen 'nesten' genoemd.

- Bij speurtochten is het ook leuker om met nesten te werken, omdat de welpen dan meer de route kunnen uitzoeken.
- Als je gaat lopen met welpen, vooral op drukke paden, kan het handig zijn om ze te splitsen in kleinere groepjes (nesten dus). Je houdt zo beter overzicht en als de groep uiteenvalt (denk aan stoplichten e.d.) dan kun je later rustig weer verzamelen.
- In kleine groepen kun je het wassen en tandenpoetsen eenvoudiger organiseren, je hebt dan niet een grote groep die om je heen staat te springen.
- Voor het slapen kunnen nesten een logische ordening zijn in de zaal, om toch een overzichtelijke eenheid te creëren.
- Als je gaat varen, zijn vaste subgroepen noodzakelijk; in kano's is het handig om kleine groepen te hebben, zodat je goed overzicht houdt en je gemakkelijk druk water kunt oversteken. Je kunt dan ook beter instructies geven.
- Het kan handig zijn om de gidsen vast te vertellen wat je gaat doen en wat eventuele risico's onderweg zijn.
- Voor corvee heb je al vaste groepjes die je gemakkelijk kunt laten rouleren.

Bedplassen

Bedplassen is een veelvoorkomend verschijnsel op zomerkamp of kleinere weekenden bij kinderen tot ongeveer 12 jaar. Voor je op kamp gaat, is het ook handig om bij de ouders na te vragen of er kinderen zijn die hier last van hebben, zodat je van tevoren maatregelen kunt nemen. Eén op de zes kinderen hebben soms last van bedplassen. Dit kan meerdere oorzaken hebben: ze signaleren onvoldoende dat hun blaas vol zit, de samenwerking tussen de spieren in hun buik is nog niet altijd voldoende of de hormonen die maken dat je 's nachts minder urine produceert worden nog onvoldoende aangemaakt. Als kinderen ouder worden, veranderen de hormonen van het kind en houdt het bedplassen meestal vanzelf weer op. Voor de kinderen is dit vaak een nogal beschamend voorval en het kan ervoor zorgen dat ze niet mee op kamp durven gaan, omdat ze bang zijn om in bed te plassen. Hier moet je als leidinggevende dus proberen te ondersteunen en te helpen. Het kan zijn dat kinderen thuis geen last hebben van bedplassen, maar door de andere omgeving op kamp wel een ongelukje hebben.

Wat te doen bij bedplassen?

Het allerbelangrijkste dat bij bedplassen komt kijken, is überhaupt weten dat iemand hier last van heeft. Als jullie gebruik maken van een vooraf in te vullen medisch formulier, vergeet dan niet deze vraag toe te voegen. Als iemand een ongelukje heeft gehad en het is de andere kinderen opgevallen, draai er dan niet omheen en wees gewoon eerlijk. Juist wanneer je er als leiding omheen draait, kunnen de kinderen een vervelende reactie naar het kind hebben. Wees er dus open over en dan zullen de anderen er ook normaler mee omgaan. Let natuurlijk wel op hoe je het vertelt en schat je kinderen goed in. Probeer verder wel strategisch en onopvallend met de situatie om te gaan. Als je weet dat er iemand meegaat die nog wel eens last van bedplassen heeft, neem dan de volgende tips mee:

- Laat alle kinderen voor het naar bed gaan nog even langs het toilet gaan.
- Als de leiding naar bed gaat, is het handig om het kind even wakker te maken voor een tussentijds toiletbezoekje. Volg het ritueel dat de ouders met het kind ook gebruiken. Overleg met de ouders ook welke tijd hiervoor het beste is. Zeg tijdens dit ritueel nooit: 'Kom even mee om te plassen', maar 'We gaan naar de wc'.
- Tijdens het avondeten niet meer dan één glas drinken. Dit betekent niet dat het kind 's nachts niet zal gaan plassen. Tijdens slaaptijden produceert je lichaam in ieder geval een hoop urine.
- Sommige kinderen kunnen 's nachts een trainingsbroekje aantrekken (eventueel onopvallend bij de leiding). Spreek ook af dat het kind het weer in de slaapzak weglegt (zodat je er als leiding later onopvallend naar kunt kijken en het eventueel kunt wegleggen).
- Als leiding moet je in ieder geval een extra slaapzak en een extra matje meenemen. Ook kan je het kind een tweede slaapzak en matje laten meenemen.
- Probeer kinderen die er 's nachts uitgaan strategisch neer te leggen, het liefst zo dicht mogelijk bij de deur. Als er vriendjes bij willen liggen, is dit geen probleem als je als leiding 's nachts maar niet drie keer over iemands hoofd struikelt. Overigens is het altijd handig om een goed looppad vrij te houden.

Wat is heimwee?

Heimwee betekent letterlijk: het verlangen naar geboortegrond, naar huis. Een verlangen dat zo sterk kan zijn, dat het ziekmakend is. Voor jeugdleden betekent het vooral dat ze hun ouders missen, maar ook wel hun broertje of zusje. De kern van heimwee is vaak scheidingsangst. Het jeugdlid is bang dat de ouders niet meer terugkomen. Hij of zij mist meer de persoon dan de omgeving. Heimwee kan leiden tot allerlei lichamelijke en emotionele symptomen: gebrek aan eetlust, slapeloosheid, maag- en darmstoornissen, het idealiseren van thuis, nergens anders aan kunnen denken, lusteloosheid, weinig belangstelling voor de directe omgeving. Bij kinderen zie je vooral ook dat ze huilen en zich terugtrekken. Soms zie je ook lastig of aandacht vragend gedrag, vooral als het kind voor lange tijd van huis is.

Heimwee en leeftijd

Heimwee heeft niets met leeftijd te maken. Het komt op alle leeftijden voor. Wel is het bij jonge kinderen sterker, omdat zij niet het idee of gevoel hebben dat ze iets aan de situatie of aan het gevoel kunnen veranderen. Het overkomt ze gewoon en ze zitten in een uiterst afhankelijke positie. Vaak wordt gedacht dat kinderen er overheen groeien. Dat is in lang niet alle gevallen zo. Als een kind over heimwee heen groeit, komt dat niet per se door het ouder worden, maar doordat er meer ervaring op gedaan is. Hoe vaker een kind uit logeren of op kamp is geweest, hoe kleiner de kans op heimwee. Natuurlijk heeft ook de houding van de ouders grote invloed. Stimuleren ouders hun kind om te gaan logeren of houden ze het liever thuis? Durven ouders hun kind los te laten of willen ze overal bovenop zitten? Kinderen pikken zoiets feilloos op en passen hun gedrag daar op aan. Zelfs als ouders hierover niets tegen hun kinderen zeggen.

Wat kun je als leidinggevende doen bij kinderen met heimwee?

- Praat met de ouders over oplossingen waar zij goede ervaring mee hebben.
- Kinderen kunnen zelf ook heel goed vertellen waar ze wel of geen steun aan hebben. Zeker als ze weten dat ze snel last hebben van heimwee en hier mee geholpen willen worden.
- Maak afspraken met de ouders en het jeugdlid over het wel of niet naar huis bellen. Het ene jeugdlid heeft juist een telefoontje nodig om zeker te weten dat paps en mams beschikbaar zijn. Bij het andere jeugdlid loop je het risico dat contact alleen maar tot nog meer heimwee gaat leiden. Hetzelfde geldt voor het sturen van een kaartje of een brief. Bij de één is dit een goed idee, bij de ander een drama.
- Wanneer een jeugdlid naar huis belt, zorg dan dat je vooraf de ouders hebt gesproken en dat je ook duidelijkheid hebt over de te maken afspraken.
- Het kan goed helpen als voor het slapen gaan zoveel mogelijk de rituelen van thuis worden aangehouden.
- Laat kleine kinderen vertrouwde dingen meenemen op kamp, bijvoorbeeld een knuffel, hun eigen kussen of hun eigen deken. Dit vinden ook kinderen die geen heimwee hebben prettig. Ook een nachtlampje maakt het gebouw een stuk minder eng.
- Soms wil het beroemde heimweepilletje goed helpen bij kinderen met lichte heimwee: een snoepje dat dienst doet als heimweepil.
- Oudere kinderen kunnen een schriftje of dagboekje meenemen waarin ze opschrijven wat ze meemaken. Dat helpt om het heimweegevoel van zich af te schrijven. Er ontstaat bij het jeugdlid ook meteen meer inzicht in de voor- en nadelen van het weg van huis zijn. Wat uit zo'n dagboekje ook blijkt, is dat heimwee vooral op bepaalde momenten tijdens het kamp de kop op steekt en dat het gelukkig ook weer over gaat. Maak dus tijd in je kampprogramma voor het schrijven in een dagboekje voor die jeugdleden die dat nodig hebben.
- Er blijken risicovolle tijdstippen te bestaan: onder het eten, bij het slapen gaan en net na het wakker worden. Dat zijn de momenten die het meest aan thuis doen denken en waarop er de minste afleiding is. Doordat jeugdleden met een dagboekje die kritieke momenten ontdekken, kunnen ze zich aanwennen om daar een oplossing bij te bedenken. Afleiding helpt tegen heimwee. Dus kan het handig zijn om jeugdleden tijdens het eten bezig te houden met een eetspel, ze ontbijtdienst te laten doen na het wakker worden, te zorgen dat jeugdleden iets te lezen hebben bij het wakker worden of de terugkomtijd in te stellen bij het slapen gaan.
- Op het moment dat jeugdleden erg moe zijn, wordt het heimweegevoel vaak sterker. Soms is een goede nacht slapen voldoende om heimwee de baas te worden. De volgende dag kan het gevoel dan weer over zijn.

- Betrek het jeugdlid zoveel mogelijk bij de kampactiviteiten en de omgeving, maak het nieuwsgierig en laat het op onderzoek uitgaan. Eigenlijk moet er zoveel fraais te beleven zijn, dat er geen plaats meer is om aan thuis te denken.
- Maak van tevoren in ieder geval duidelijke afspraken. Wanneer is er tijd voor het dagboekje, wanneer komt het jeugdlid naar de leiding met heimweegevoelens, wanneer heb je even troosttijd, wat doen we als het echt niet meer langer gaat?
- Het kan geruststellend zijn als het kind van te voren weet dat als het niet lukt dat het naar huis kan, juist deze zekerheid kan maken dat het kind geen heimwee krijgt.
- Bevers hebben nog een hele Scoutingloopbaan voor de boeg, het logeren is vaak één van de eerste activiteiten zonder ouders, dus dat is heel erg spannend. Soms geven ze van te voren al aan dat ze niet willen blijven slapen, maar wel heel graag mee willen. Maak er geen probleem van en laat ze thuis slapen en de volgende ochtend gewoon terug komen.
- Weet een bever niet zeker of hij wel wil blijven slapen, laat hem dan toch zijn slaapspullen meenemen met de afspraak dat hij dus toch kan blijven als hij wil. Als de rest van de groep wel blijft slapen, zijn ze vaak zo om.
- Bekijk heimwee als iets heel moois en benader het positief: wat goed dat je dat hebt, dat betekent dat je lieve ouders hebt, het thuis fijn hebt of zoiets. Maak een brugje naar waarom ze weg zijn (samen leuke dingen doen, wat er nog gaat komen) en dat ze de ouders daarna weer zien. Dit doet vaak al wonderen.

Het jeugdlid blijft ondanks al jullie steun, afspraken en inzet toch heimwee houden. Dat is heel erg jammer, maar dat kan wel ten koste gaan van het plezier tijdens het kamp. Er blijft dan ook maar één advies over, neem contact op met de ouders en laat het jeugdlid in overleg met hen naar huis gaan. Tegen echt heel veel heimwee is helaas niemand opgewassen.

Bedtijden

Jonge kinderen hebben meer slaap nodig dan oudere kinderen. Het gemiddelde ligt op 10 uur per nacht. Hieronder vind je de aanbevolen bedtijden.

- 4 tot 6 jaar: tussen 19.00 en 19.30 uur.
- 7 tot 8 jaar: tussen 19.45 en 20.00 uur.
- 9 tot 10 jaar: tussen 20.00 en 20.30 uur.
- 11 tot 12 jaar: tussen 20.30 uur en 21.00 uur.

Zijn de kinderen extreem vroeg wakker? Extreem vroeg wakker worden, kan te maken hebben met 's avonds vroeg eten. Kinderen hebben 's morgens dan niet meer de energie om te slapen vanwege een te lage bloedsuikerspiegel. Tip: eet het toetje wat later op de avond. Zet een wekker klaar en spreek af dat je kind pas na het belletje mag opstaan. Ook kan één van de leidinggevenden in de ochtend bij de kinderen gaan liggen en zorgen dat het stil blijft, zodat de andere kinderen door kunnen slapen en niet iedereen wakker wordt als de eerste wakker is.

Persoonlijke hygiëne

Hygiëne komt op een aantal gebieden op kamp duidelijk aan de orde. Zonder hygiëne is de kans groot dat mensen ziek worden en dat kan ten koste gaan van een geslaagd kamp. Een kamp wordt voor iedereen prettiger als de persoonlijke hygiëne op kamp in orde is. Maak daarover met je jeugdleden goede afspraken. Het is belangrijk om ze goed in de gaten te houden, omdat ze vaak de hygiëne vergeten. Denk hierbij aan het handen wassen na het toiletbezoek, het verschonen van kleding, het handen wassen voor het eten en het dagelijks wassen. Leiding ziet erop toe dat dit gebeurt. Je kunt hiervoor controlelijsten gebruiken, zodat je weet dat alle bevers en welpen gewassen zijn, hun tanden hebben gepoetst, elke dag schoon ondergoed aan doen en regelmatig hun kleren verschonen. Het is handig om douches te hebben als je bedplassers in je groep hebt. Bij de jongere speltakken is het in ieder geval om van belang een douche te hebben, een ongelukje is immers zo gebeurd. Hieronder vind je diverse tips om er voor te zorgen dat je geen problemen krijgt met een slechte hygiëne op kamp:

- *Regelmatig goed wassen.*
- *Regelmatig schone kleren; zeker elke dag schoon ondergoed en sokken. Spreek af dat iedereen bijvoorbeeld 's avonds schoon ondergoed aan doet en dat sokken dan gelijk mee in de vuile waszak gaan.*
- *Natte spullen eerst laten drogen.*
- *Vieze kleding in aparte zakken opbergen.*
- *Lucht de slaapruijnte regelmatig.*

Hygiëne bij toiletten en wasgelegenheid

Ook bij toiletten en douches krioelen veel bacteriën. Houd die ruimtes dus goed schoon en zorg voor voldoende toiletpapier. Tijdens een kamp dienen toiletten minstens dagelijks schoongemaakt te worden. Check bij bevers tussentijds ook nog een keer extra. Neem dit mee in je corveerooster en zorg ervoor dat jeugdleden hun handen wassen na het toiletbezoek. Organiseer op tijd een plaspauze bij de bevers.

Corvee

Bevers en welpen kunnen goed helpen met corvee: tafel dekken, tafel afruimen en afwassen kun je inplannen in je kampprogramma. Bevers vinden het zelfs heel leuk om te helpen bij simpele corveeklusjes. Meehelpen benadrukt ook het motto, de wet en de belofte nog een keer, aangezien bevers alles samen doen. Bij de welpen kun je hiervoor bijvoorbeeld je nestindeling gebruiken. Belangrijk is dat elke dag elk kind iets doet en dat er afwisseling is van de taken, zodat iedereen de leuke en minder leuke klusjes krijgt. Bij bevers en welpen moet je als leidinggevende zeker daarna nog de toiletten schoonmaken vanwege de hygiëne.

1.2 Zorg voor de groep

Kampregels

Net als thuis of tijdens de opkomst is het belangrijk om duidelijke regels te hebben. Je leeft immers gedurende de hele kampperiode samen en zeker als iedereen moe begint te worden, nemen de irritaties toe. Zorg dus voor voldoende rustmomenten en geef zowel jeugdleden als leiding de kans om zich even terug te trekken. Op kamp vorm je een eigen wereld met de kinderen en daar zijn duidelijke regels bij nodig. Niet alleen als het gaat om omgangsvormen, maar ook als het gaat om het terrein verlaten, toiletbezoek, privacy, regels tijdens het eten, etc. Zeker als de kinderen na een paar dagen moe beginnen te worden, zijn duidelijke regels voor iedereen van belang. Een voorbeeldregel kan zijn 'Zeg het tegen de leiding als je naar het toilet gaat'; zo kun je niemand kwijt raken. Het is goed om ook met de leiding onderling afspraken te maken over zaken als corvee, bedtijden, het gebruik van alcohol en dergelijke. Zeker wanneer er veel jonge leiding is, kunnen deze vooraf gemaakte afspraken een leidraad zijn.

Materiaalregels

Je hebt veel materiaal bij je, waar bijzondere regels voor gelden. Hierbij valt te denken aan regels voor koken, regels voor vervoer van materiaal. Let bij je accommodatie ook op de regels voor het stoken en de afspraken met de brandweer. Voor veel gevaarlijke materialen kun je op www.scouting.nl zogenaamde 'veiligheidsbladen' vinden. Ze zijn er bijvoorbeeld voor voedselveiligheid, het gebruik van gebouwen en de veiligheid van vervoer van materialen.

Groepsproces

Tijdens een kamp zijn er veel dingen anders dan normaal. Niet alleen voor jezelf, maar ook voor de kinderen.

- Ze zijn lang van huis en dus uit hun vertrouwde omgeving.
- Ze zijn continu samen in een groep en krijgen daardoor minder individuele aandacht.
- Er zijn andere gewoontes en regels (samen eten, regels rondom roken, slapen).
- Er wordt op een andere manier omgegaan met gezondheid, beperkingen, dieet en medicijnen.
- Er ontstaan groepjes en kliekjes en dus ook buitenbeentjes.

Er is een aantal zaken, dat een effect kan hebben op de jeugdleden:

- Ouderbezoek.
- Heimwee, heimweepillen, opbellen; willen weten waar de ouders zijn.
- Het krijgen of juist niet krijgen van post.
- Het hebben van hun eigen knuffelbeesten of vertrouwde speeltjes.
- De hoeveelheid zakgeld die een kind heeft.
- Voelt een kind zich veilig en vertrouwd?
- De verjaardag van een kind.

Reacties van kinderen hierop:

- Gaan bedplassen, terwijl het kind eigenlijk al zindelijk is.
- Ongewenst gedrag (kliekjes, pesten, kort lontje door vermoeidheid, afgunst).
- Weglopen.

Hoe kun je hier als leiding op inspelen?

- *Samen de blokhut en het terrein verkennen (bij aankomst).*
- *Samen met ouders de slaappleatsen in orde maken (veiligheid creëren).*
- *Het houden van een 'oefenweekend' voor welpen. Voor bevers kun je het eerste weekend in het jaar gewoon vertrouwd in je eigen gebouw logeren en later in het jaar nog een keer ergens anders.*
- *Rekening houden met de hoeveelheid slaap/rust, het hanteren van een bedtijd.*
- *Zorgen dat het programma afgestemd is op de kinderen (bijvoorbeeld regelmaat).*
- *Het opstellen van duidelijke regels.*
- *Elk individueel kind aandacht geven, bijvoorbeeld door de kinderen te verdelen over de aanwezige leiding. Je hoeft dan niet op dertig kinderen te letten, maar op slechts zes kinderen.*

Grensoverschrijdend gedrag door kinderen

Soms gaan kinderen over de grens. Dan zul je al leiding moeten ingrijpen. Hoe zorg je nu voor een goede oplossing? Hieronder volgt een manier om het gestructureerd aan te pakken.

- Beschrijf het probleem (zo objectief mogelijk).
- Voor wie is het een probleem: voor de andere kinderen, voor het kind zelf, voor alle leiding, alleen voor jou, voor de ouders van het kind?
- Treedt het probleem altijd op of vaak? Of gaat het wel eens goed? Beschrijf de situatie dat het goed gaat, waar ligt het aan dat het dan goed gaat; hoe reageren de andere jeugdleden op het jeugdlid, heeft het vriendjes/vriendinnetjes, hebben die invloed (goed/kwaad) op het gedrag?
- Met wie van de leiding heeft het jeugdlid wel een goede band? Hoe doet die leiding dat met dat jeugdlid? Kun jij dat ook?
- Kinderen voelen vaak intuïtief aan of je ze mag of niet; pas daar voor op!
- Heb je er met de ouders over gepraat? Wat zeggen die, wat doen de ouders eraan? Is het jeugdlid ook zo op school, wat doet de onderwijzer(es) eraan?
- Wat voor fysiek contact vraagt het jeugdlid; steeds willen ravotten, hangt het jeugdlid tegen je aan, vraagt het telkens aandacht?
- Regels zijn regels, maar durf voor je probleemkind ook eens een uitzondering te maken.
- Onthoud goed: het blijft een jeugdlid. Je ligt niet met een volwassene in de clinch. Jij bent toch het machtigst. Hij/zij is van jou afhankelijk.
- Neem afstand en laat de ontstane situatie even bekoelen, laat een medeleidinggevende het overnemen en probeer het later 'fris' opnieuw.

Grensoverschrijdend gedrag door leiding

Speciale aandacht dient er te zijn voor alles dat te maken heeft met intimiteit. Als je vrijwilliger bent binnen Scouting, ben je heel direct betrokken bij kinderen. Samen met hen worden programma's en activiteiten uitgevoerd. Als leiding zie je erop toe dat alle kinderen zich wassen, dat er elke dag schoon ondergoed wordt aangedaan, help je slaapdronken kinderen bij het plassen als ze midden in de nacht uit bed worden gehaald. Je troost een kind met heimwee, dat dicht tegen je aan kruipt. Intimiteit hoort gewoon bij het vrijwillig werken binnen Scouting en zonder dat zou het werk ook een deel van zijn waarde verliezen. De aandacht die je voor de kinderen en jongeren hebt, geeft juist een meerwaarde. Ieder gaat op zijn eigen manier om met intimiteit. Zorg ervoor dat er geen situaties ontstaan waar één jeugdlid en één leiding afgezonderd van de rest zijn. Bedenk met je team protocollen hoe je omgaat met dit soort situaties. Let bij het behandelen van EHBO-gevallen op de gewenste intimiteiten. Vertel de kinderen altijd wat je gaat doen en stel ze gerust.

Scouting Nederland heeft een protocol over ongewenst gedrag. Dit is de richtlijn over hoe te handelen in dit soort situaties. Het protocol is te downloaden op de website van Scouting Nederland. Het zou goed zijn als elke leidinggevende dit protocol een keer gelezen heeft en begrijpt hoe het (ongeveer) zit. Wanneer jij vindt dat een mede-leidinggevende over de grens gaat, bespreek dit dan met hem of haar. Wanneer je denkt dat dit in een tweegesprek niet lukt, vraag er dan iemand anders bij, bijvoorbeeld de teamleider. Licht in ieder geval ook het groepsbestuur (groepsbegeleider) in. Het groepsbestuur weet vervolgens welke noodzakelijke stappen er ondernomen moeten worden.

1.3 Voedsel

Goede en gezonde voeding is een vereiste tijdens een geslaagd kamp. Dit wil niet zeggen dat je niet een keer pannenkoeken of friet op het menu kunt zetten. Geef de jeugdleden dan wel een extra gezond tussendoortje. Er zijn enkele regels en tips hoe je er voor kunt zorgen dat er sprake is van gezonde voeding. Natuurlijk moet gezonde voeding ook op een hygiënische manier bereid worden.

Diëten en alternatieve voedingswijzen

Op kamp kun je te maken krijgen met jeugdleden die door ziekte, geloof of overtuiging andere eisen stellen aan de 'normale' voeding. Het is wel belangrijk dat de jeugdleden die van thuis uit 'anders' eten, ook de mogelijkheid krijgen om hun eigen eetgewoonten op kamp te handhaven. In goed overleg met de ouders kan dan bekeken worden hoe de voeding tijdens het kamp precies aangepast kan worden. Zij weten precies wat wel en wat niet kan. Eventueel kunnen zij ook speciale dieetproducten meegeven. De leiding kan te maken krijgen met de volgende diëten:

- *Diabetesdieet.*
- *Dieet vanwege allergie of overgevoeligheid.*

Daarnaast zijn er nog de volgende alternatieve voedingswijzen waarbij tijdens het koken rekening mee gehouden dient te worden:

- *Vegetarisme.*
- *Islamitische voeding, Joodse voeding of voeding van Hindoes.*

Diabetesdieet

Doordat het normale automatische regelmechanisme van de suikerstofwisseling in het lichaam is verstoord, moet de diabeet ervoor zorgen dat hij dit proces zelf zoveel mogelijk bestuurt. Dit betekent dat hij, om het bloedsuikergehalte zo gelijkmatig mogelijk te houden, volgens een afgesproken patroon moet eten en leven en eventueel medicijnen moet innemen. Dat betekent dat hij een zekere regelmaat in zijn leven moet inbouwen met een persoonlijk dieet. De voeding van een diabeet is eigenlijk normale, gezonde voeding. Kort gezegd komt dat neer op een vezelrijke voeding met zo min mogelijk suiker en weinig vet. Suiker kan een enkele keer worden gebruikt, maar dan wel in combinatie met vet en/of eiwit en voedingsvezel. In plaats van suiker kan een zoetstof in het gerecht worden verwerkt. Strooibare zoetstof (*Canderel, Natrena, Sionon*), vloeibare zoetstof (*Hermesetas, Natrena, Sukretine*), of honing kunnen in recepten worden toegepast. *Sorbitol*, de zoetstof die net zoveel energie levert als suiker, maar geen koolhydraten bevat, wordt vaak verwerkt in diabetesproducten. Het is aan te raden niet meer dan 40 gram *Sorbitol* per dag te gebruiken.

Dieet vanwege een allergie of overgevoeligheid

De meeste jongeren hebben weinig boodschap aan conserveermiddelen of kleurstoffen, maar sommigen kunnen overgevoelig zijn voor hulpstoffen in voedsel. Soms blijkt dat een jeugdlid allergisch is voor natuurlijke bestanddelen in het voedsel, zoals graan- of melkeiwitten. Wie gevoelig is voor de graaneiwitten gliadine en glutenine (kortweg gluten), mag geen tarwe, rogge, haver, en/of gerst gebruiken. Dat betekent brood of beschuit laten staan, maar ook die producten waarin tarwebloem, rogemeel, etc., worden verwerkt. Behalve de bekende geur- en smaakstoffen hebben alle toevoegingen die binnen Europa zijn toegestaan een E-nummer gekregen. Een grove indeling van deze nummers ziet er als volgt uit:

- *E100 tot E200: kleurstoffen.*
- *E200 tot E300: conserveermiddelen en voedingszuren.*
- *E300 tot E400: anti-oxydanten en ook nog enkele voedingszuren.*
- *E400 tot E500: emulgatoren, stabilisatoren, verdikkingsmiddelen en geleermiddelen.*

Wanneer een jeugdlid overgevoelig is voor bepaalde toevoegingen in het eten, heeft hij een aangepast dieet nodig. Hij mag deze toevoegingen niet meer gebruiken. Bij het inkopen kun je daar dan rekening mee houden. De meeste verpakkingen geven keurig aan wat er in de producten verwerkt is. Tegenwoordig heb je ook al veel snoep, ijs, en frisdrank zonder al die kunstmatige stoffen. Tijdens het kamp kunnen de jeugdleden met een allergie ook een traktatie krijgen en gewoon meedoen.

Een bijzondere vorm van allergie is **glutenallergie**. Gluten zitten ook in producten die van deze granen zijn gemaakt. Denk aan brood, crackers, pizza, pasta, paneermeel, koek, cake en taart. Ze zitten ook verstopt in producten waar je het niet direct in verwacht. Bijvoorbeeld in de ingrediënten van soepen (bindmiddel, vermicelli of vlees), in sauzen, sommige snoepjes, ijssoorten en bier.

Alternatieven zijn brood van bijvoorbeeld maïs en boekweit en zilvervliesrijst in plaats van pasta. Verder zijn peulvruchten, groente, fruit, rauwkost, gedroogde en gekweekte zuidvruchten, noten en aardappels geen enkel probleem. Een andere vorm van allergie die steeds vaker voorkomt, is een **koemelkallergie**. Ook hiervoor zijn goede alternatieven te vinden. Roomboter kun je vervangen door plantaardige margarine, die koemelkvrij is. Let goed op dit laatste, want dit geldt niet voor alle plantaardige margarine. Bak vlees en vis in olijfolie of zonnebloemolie. Gezond en zonder risico. Kaas kun je mogelijk vervangen door geitenkaas of andere kazen. Een koemelkallergie heeft geen betrekking op geitenmelk, maar de kans op óók een allergie voor geitenmelk is aanzienlijk. Meestal is het gebruik van kaas van paarden-, kamelen- of eventueel geitenmelk een alternatief. Melk kun je ook vervangen door sojamelk en in een recept vaak ook door water. Voor elk dieet vanwege allergie of overgevoeligheid kan de intensiteit sterk verschillen, soms is een druppeltje sesamolie of een vuil mes waar pindakaas aan heeft gezeten al voldoende om levensbedreigend te zijn. Het is dus van het grootste belang om hier vooraf met ouders contact over te hebben. Het eten van iets dat scouts niet mogen, kan gevolgen hebben die niet direct waarneembaar zijn maar wel een langdurige nasleep hebben.

Vegetarisme

Vegetarische voeding wordt gekenmerkt door het ontbreken van voedsel dat wordt verkregen via het doden van dieren. Er wordt dus geen gebruik gemaakt van vlees, wild, gevogelte, vis, schelp- en schaaldieren, dierlijke bak- en braadvetten, gelatine, vleesbouillon, etc. In lactovegetarische voeding komen wel producten van het levende dier voor (zoals melk, zuivelproducten en eieren), maar deze worden in het algemeen met mate gebruikt. Veganisten eten in het geheel geen dierlijk voedsel. Deze maken veel gebruik van grove graanproducten, volkorenbrood, roggebrood, peulvruchten, noten, groente en fruit (ook rauw), sojabonen en sojameel.

Islamitische voeding

Moslims hebben regels voor voedsel dat is toegestaan (halal) en een aantal voedingsmiddelen die zijn verboden (haram). Deze regels zijn onder andere gebaseerd op de Koran. De islamitische voedings- en dieetvoorschriften omvatten meer dan alleen voorschriften voor het eten van vlees en een verbod op alcohol. Zo zijn er veel meer voorbeelden te noemen van producten die problemen kunnen opleveren, zoals kaas, bouillon, sauzen, mayonaise, boter, toetjes, drankjes, etc. In snoep, kwark, kaas en gebak wordt vaak gelatine verwerkt. Ook daar moet je als moslim dus op letten. Dat is best ingewikkeld omdat je als consument niet veel kennis hebt over hoe producten gemaakt worden.

Enkele vuistregels zijn :

- *Geen vlees van varkens en wilde zwijnen. Ook vleesproducten (zoals worst en half-om-half gehakt) waarin varkensvlees verwerkt is, zijn verboden.*
- *Geen vlees van dieren die niet door slachten of de jacht gedood zijn.*
- *Geen vlees van vleesetende dieren.*

Joodse voeding

De belangrijkste regel bij het koken van koosjer voedsel, is het gescheiden te houden van melk en vlees. Deze regel geldt zowel voor de maaltijd zelf als voor de manier waarop het voedsel wordt geconsumeerd. Zo vind je in de keuken van een koosjere huishouding dubbel servies, bestek en keukengerei; van alles is een set voor vleesproducten en een set voor melkproducten. Ook wat betreft het samenstellen van de maaltijden moet je rekening houden met deze regel. Na een vleesmaaltijd eet je geen beker yoghurt of drink je geen koffie met melk en bij een stokbroodje met roomboter of kaas serveer je geen soep op basis van vleesbouillon. De combinatie zalm met zure room kan wel. Na het eten van vlees wordt minimaal een uur gewacht met het eten of drinken van melkproducten. Ook vlees en vis mogen niet tegelijk worden gegeten, maar wel binnen één maaltijd. **Groente, fruit en noten.** Alle planten en zuiver plantaardige producten zijn koosjer. **Vlees en vis:**

- *Alleen zoogdieren die gespleten hoeven hebben en herkauwen, zijn geschikt voor consumptie, mits zij op rituele wijze geslacht zijn. Dus wel: rund, schaap, geit en hert. Maar niet: kameel, varken, paard of haas.*
- *Een vis moet schubben en vinnen hebben, maar hoeft niet ritueel te zijn geslacht.*
- *Schelp- en schaaldieren, aas en insecten met vleugels zijn verboden.*
- *Vogels als kip, kalkoen en gans mogen wel, roofvogels niet.*

Melkproducten en eieren zijn toegestaan als ze van geoorloofde dieren afkomstig zijn. Dus wel geitenmelk of ganzeneieren, maar geen ezinnenmelk of kievitseieren. Ook worden melkproducten strikt gescheiden gegeten van vleesproducten. Kaas is een moeilijk geval, omdat het gemaakt wordt

door melk te laten stremmen met een dierlijk enzym. Koosjere kaas wordt daarom op een speciale manier bereid en is herkenbaar aan een stempel of zegel. In voedsel verwerkte ingrediënten:

- *Gelatine is een dierlijk product en wordt normaal gesproken niet gemaakt van geoorloofde en koosjer geslachte dieren. Producten waarin gelatine is verwerkt, zoals drop, toffees, spek, gomballen en pudding, zijn dus niet koosjer.*
- *Agar-agar en gemodificeerd zetmeel zijn plantaardig en dus wel goed. Ze worden soms gebruikt in plaats van gelatine.*
- *Emulgatoren in bijvoorbeeld margarines, vetten en sauzen zijn vaak van dierlijke oorsprong en dus niet toegestaan.*
- *Bijenhoning mag. Het wordt immers niet gemaakt, maar alleen verzameld door de bij (die zelf niet koosjer is).*

De voeding van Hindoes

De Hindoes zijn vooral afkomstig uit India en Suriname. Vlees dat zij mogen eten, is afkomstig van schapen, geiten, varkens, kippen, eenden, en ganzen. Rundvlees (dus ook kalfsvlees!) mag niet gegeten worden; in hun geloof zijn deze dieren heilig. Sommige Hindoes eten helemaal geen vlees vis, of ei, maar eten of drinken wel kaas, melk, en yoghurt. Soms moet er ook in speciale pannen gekookt worden.

Bereiden van een maaltijd

Maak groente en aardappelen schoon op de dag van het gebruik of bestel ze panklaar. Kook ze met een bodempje water en een passend deksel op de pan, totdat ze gaar zijn. Kook groente net gaar en houd ze niet onnodig warm: de voedingswaarde gaat anders met sprongen achteruit. Houd rekening met andere kooktijden bij grote hoeveelheden. Bewerkelijke gerechten, zoals pannenkoeken, kunnen ook kant-en-klaar worden ingekocht: dit is hygiënisch en er is geen verlies door aanbranden, overkoken, etc.

Samenstellen weekmenu

Ruim voordat het kamp begint, dienen de menu's voor het gehele kamp te worden opgesteld. Voor de samenstelling van een kampmenu moet je te letten op de punten hieronder:

1. *Gezonde voeding.*
2. *Variatie.*
3. *Eetgewoonten jeugdleden,*
4. *Financiën,*
5. *Mogelijkheden voor de bereiding.*
6. *Mogelijk kampthema.*

Inkoop

Aan de hand van de menuplanning, kunnen de bestellijsten voor de inkoop worden gemaakt. Voor de inkoop heb je informatie nodig over wat een kind per dag gemiddeld nodig heeft. Hiernaast moet je ook weten in welke hoeveelheden je iets kunt inkopen. Welke basishoeveelheden voor een gezonde voeding heb je nu per kind per dag nodig? In de hand-out *Basishoeveelheden voor een gezonde voeding* op www.scouting.nl wordt dit in een schema weergegeven. Juist op een kamp hebben jeugdleden een goede en gezonde eetlust: ze zijn de hele dag buiten en zijn soms zeer druk bezig. Het is daarom belangrijk om voldoende eten te hebben. Hiervoor kan een lijst met richtlijnen en tips worden gebruikt. Veel voedingssites geven gemiddelde hoeveelheden aan wat iemand op een dag eet. Hoeveel er uiteindelijk gegeten wordt, is afhankelijk van een aantal factoren:

- *Leeftijd*
- *Geslacht (jongens eten meer dan meisjes).*
- *Warm/koud weer (met koud weer wordt er meer gegeten, met warm weer meer gedronken).*
- *Actief/rustig programma (een actief programma bevordert de eetlust).*
- *Veel/weinig buiten.*
- *Grote/kleine eters.*
- *Aantal jongens, aantal meisjes.*

Het is handig om de hoeveelheden die je ingekocht hebt en wat er daadwerkelijk gebruikt is, goed bij te houden. Een volgend kamp kun je hier op terugvallen.

Voedselveiligheid

Hygiëne in de keuken. In de keuken is er grote kans op onhygiënische omstandigheden. Het is niet eenvoudig om met beperkte middelen alles goed schoon en netjes te houden. Probeer toch zoveel mogelijk op de volgende punten te letten:

- Handen wassen voor je eten gaat koken en klaarmaken.
- Bewaar het eten koel en droog.

Met warm weer ligt het gevaar van een bacterie op de loer, neem bij twijfel over de houdbaarheid geen risico. Bij het koken op kamp heb je, vooral bij hogere temperaturen, een goede kans om een buikgriepje of 'zomerdiarree' op te lopen. De veroorzaker van deze narigheid, de salmonellabacterie, gaat onzichtbaar te werk, want voedsel dat besmet is ziet er dikwijls normaal uit, ruikt goed, en smaakt uitstekend. Ziektebronnen kunnen zijn: vlees, kip, vis, melk, ijs, rauwe groente en water. De salmonellabacterie vermeerderd zich niet meer onder 0 °C en gaat boven 80 °C dood.

De volgende maatregelen kun je toepassen om je voldoende te beschermen:

- *Kijk op de verpakking naar houdbaarheidsdata en bewaaradviezen.*
- *Verhit kip, ei, en varkensvlees tot het door en door gaar is.*
- *Vermijd contact tussen rauw en bereid voedsel, ook via de snijplank of ander keukengereedschap.*
- *Voedsel dient snel gekoeld en snel opgewarmd te worden.*
- *Bewaar liever geen resten.*
- *Was regelmatig je handen en zeker voor je het eten gaat klaarmaken, na het aanraken van rauw vlees en na gebruik van het toilet.*
- *Zorg voor een zo schoon mogelijke kookplek.*
- *Was snijplanken, bestek, serviesgoed en pannen steeds in heet afwaswater (ongeveer 70 °C), spoel ze na en droog ze af met een schone theedoek.*
- *Zorg voor een goed afvalstelsel. Genoeg afvalbakken, gescheiden van de kookruimte. Verwijder het afval snel. Zorg dat de verzamelplaats van afval goed afgesloten en ver van de keuken is.*

Houd het schoon: voorkom kruisbesmetting!

Kruisbesmetting is de grootste boosdoener bij koken op kamp. Daarbij komen bacteriën van bijvoorbeeld rauw vlees via de handen, het bestek of een snijplankje terecht op ander eten. Daar kun je ziek van worden. Kinderen, zieken en ouderen zijn kwetsbaar en extra gevoelig voor voedselvergiftigingen en -infecties. **Tip:** gebruik voorgedaard vlees! Koop voorbereide en al gare producten, zoals voorgedaarde worstjes, spiesen of drumsticks. Voorgaren heeft het voordeel dat het schadelijke bacteriën doodt. Ook is voorgedaard vlees sneller klaar. Betekent dit dat je dan geen corvee meer kunt doen met de kinderen? Nee hoor, maar je moet goed nadenken wat ze wel en wat ze niet kunnen doen. Heet afwassen kan niet, maar een bord afdrogen dat afgespoeld is met koud water, is geen enkel probleem. Ook kunnen ze heel goed afval scheiden, de tafel dekken en afruimen. Werken in kleine groepjes bevordert ook dat er op een veilige manier gewerkt kan worden in de keuken. Het helpen bij de voorbereiding van een maaltijd is een goed moment om de kinderen iets te leren over hygiëne en is gelijk ook een rust- en aandachtmoment voor de kinderen.

Koken voor grote groepen

Tips voor het koken voor grote groepen:

- ✓ Neem genoeg tijd, minstens twee uur, voor de voorbereiding en het koken.
- ✓ Overleg met de leiding en kookstaf over wanneer je wilt eten.
- ✓ Houd bij welk menu je hebt bij wat je koopt en eventueel overhoudt om voor een volgend kamp na te kijken.
- ✓ Hoeveelheden voedsel zijn sterk afhankelijk van leeftijd, weer en activiteiten.
- ✓ Werk veilig:
 - Pannen niet met uitstekende stelen op het gas
 - Was scherpe messen zelf af en gooi ze niet tussen de afwas voor de corveeploeg.
 - Teveel mensen in de keuken? Stuur ze weg, de keuken is geen leidinghok!
 - Til zware pannen met twee mensen en giet ze ook af met twee mensen.
 - Zorg ervoor dat de keukenruimte opgeruimd is, zodat je nergens over struikelt.
 - ✓ Werk hygiënisch:
 - Gebruik verschillende snijplanken voor rauw en gaar vlees en als je die niet hebt, maak ze dan tussendoor goed schoon met kokend water.
 - Zorg dat ongedierte (muizen, vliegen en dergelijke) niet bij je brood, kaas, vlees, etc. kan komen.

- Vervang vaatdoekjes en theedoeken regelmatig.
- Voer het afval regelmatig af.
- Zorg voor een schoon werkblad.
 - ✓ Maak een pannенplan per maaltijd: welke pan gebruik ik waarvoor en heb ik dan genoeg pannen?
 - ✓ Zorg voor voldoende fruit.
 - ✓ Verzin het kampmenu van tevoren en maak dan ook direct een boodschappenlijst.
 - ✓ Houd rekening met diëten (vraag ouders en kinderen om tips en recepten die gemakkelijk op kamp te maken zijn).
 - ✓ Zorg ervoor dat er altijd genoeg te drinken is, zeker bij warm weer.
 - ✓ Bij een pittig gerecht is sla erbij altijd lekker. Veel bevers en welpen zijn nog niet gewend aan pittig eten, dus houd daar rekening mee.
 - ✓ Grote hoeveelheden aardappelen, rijst en pasta garen nog enkelen minuten na, dus kook ze korter dan op de verpakking staat.

1.4 Veiligheid tijdens activiteiten

Je kunt natuurlijk niet helemaal voorkomen dat het misgaat, maar je kunt er wel alles aan doen om het te voorkomen. De twee belangrijkste punten om op te letten, zijn de voorbereiding en het weer. Hieronder vind je een aantal aandachtspunten.

Vorbereiding:

- *Is de omgeving geschikt voor de activiteit?*
- *Zijn de kinderen uitgerust genoeg en emotioneel opgewassen voor je spel?*
- *Is het materiaal in goede staat en geschikt?*
- *Voldoe je aan alle regelgeving?*

Weer:

- Is de (lokale) weersvoorspelling geschikt voor je activiteit?
- Zijn jullie voorbereid op onverwacht weer?
- Ook met mooi weer komt onderkoeling voor, hetzelfde geldt voor oververhitting (zonnesteek) bij slecht weer. Kun je de symptomen herkennen?

Kennis van wet- en regelgeving

Een ongeluk is niet altijd te voorkomen. Je zult als leiding een risico-inschatting moeten maken bij alles wat je doet en een bewuste keuze moeten maken. Je wilt natuurlijk alles zo veilig mogelijk doen, maar het moet wel haalbaar blijven. Je kunt je dus nooit verschuilen achter dat je iets niet wist. Scouting Nederland heeft op haar site een aantal veiligheidsbladen staan. Deze veiligheidsbladen kunnen je helpen met nadenken over de veiligheid voor veel verschillende onderwerpen, zoals dropping, klimmen, zeilen, voedselveiligheid of salmonella. Het zijn echter geen voorgeschreven richtlijnen.

Vervoer

Van huis naar de kamplocatie en weer terug, tijdens het kamp naar het zwembad, naar de stad of naar een pretpark. Probeer voor je op kamp gaat bij al deze situaties een inschatting te maken van de mogelijke risico's. Ieder vervoermiddel heeft z'n eigen regels en eigen gevaren. Neem met geen enkel vervoermiddel onverantwoord risico, als leidinggevende blijf je immers verantwoordelijk. Als je op pad gaat met je kinderen, zorg dan dat je voor noodgevallen naast een EHBO-setje een lijst bij je hebt met daarop hun gegevens, zoals adres en telefoonnummer.

Met de auto

Vervoer in een auto nooit meer kinderen dan er stoelen zijn, doe de gordels om en vervoer nooit kinderen in een kofferbak of aanhanger. Regels voor het vervoer van kinderen:

- *Kinderen kleiner dan 1,35 m moeten zowel voor als achter in de auto in een goedgekeurd autokinderzitje worden vervoerd.*
- *Kinderen groter dan 1,35 m moeten voor en achter in de auto de autogordel om en mogen als het nodig is een zitting verhoger gebruiken.*
- *Je kunt niet van alle ouders verwachten dat ze voor iedereen een zitje hebben. Bij dit soort incidenteel vervoer over beperkte afstand (maximaal 50 kilometer) volstaat gebruik van de gordel op de achter zitplaatsen voor kinderen vanaf 3 jaar (maar niet de eigen kinderen).*
- *Kinderen vanaf 3 jaar en langer dan 1,35 m mogen als er geen autogordel is zonder gordel op de achterbank zitten. Met gordel mogen ze ook op de voorste zitplaats zitten.*

Spreek verder met de ouders die kinderen vervoeren af welke route jullie nemen en check ook of ze een inzittendenverzekering hebben. Bij drukke groepjes kinderen is het verstandig om een leidinggevende in te delen. Over de regelgeving met betrekking tot het vervoer van kinderen in de auto is op de site van Scouting Nederland een infoblad te vinden.

Met de fiets

De meeste welpen kunnen al redelijk goed fietsen, maar ook op de fiets ligt het gevaar op de loer. Spreek voor vertrek duidelijke regels af voor het fietsen. Laat de jeugdleden met z'n tweeën naast elkaar fietsen, laat ze zich alleen op het fietsen concentreren en neem af en toe pauze. Let erop, dat de groep goed herkenbaar is door bijvoorbeeld reflecterende hesjes.

Te voet

Als tochten iets langer zijn, loop je als leiding in ieder geval mee bij bevers en welpen en kun je misschien beter zorgen dat je voldoende eten en drinken meeneemt of voor een post onderweg zorgt. Bij een wandeltocht door het bos is het gevaar een stuk minder, maar laat de kinderen bij doorgaande wegen aan de linkerkant van de weg lopen. Als kinderen zelfstandig een speurtocht gaan lopen, geef ze dan voor de zekerheid een reflecterend hesje mee voor als ze langs een doorgaande weg lopen. Zorg dat er altijd een leidinggevende in de buurt is, die direct kan ingrijpen als dat nodig is.

Openbaar vervoer

Reizen met het openbaar vervoer is voor veel kinderen, vooral voor bevers, een grote belevenis. Ze zijn dan snel afgeleid en als leidinggevende kun je ze snel kwijt raken. Probeer de reis voor jezelf overzichtelijk te houden. Reis in kleine groepjes met elk één leidinggevende. Bij oudere kinderen kun je de groep compact houden door ervoor te zorgen dat één iemand van de leiding helemaal voorop loopt en één iemand leiding achter de groep loopt. De overige leiding loopt er verspreid tussenin. Afhankelijk van de grootte van de groep zou je ook ouders kunnen vragen om mee te reizen.

Vervoer van goederen

Let vooral op bij aanhangers en bij de belasting hiervan. Op de website van het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) zijn de regels voor aanhangers te vinden en ook de voorschriften welke aanhangers met een rijbewijs B getrokken mogen worden en voor welke aanhangers een rijbewijs BE nodig is. Bij 'gevaarlijke materialen', zoals bijlen, zagen en olielampen is het in ieder geval belangrijk om ze goed en veilig te verpakken. Tijdens het vervoer kunnen ze gemakkelijk gaan schuiven en een gevaar vormen voor de veiligheid.

Vervoer en programma

Je kunt daarom besluiten om fietsen mee te nemen op kamp, zodat je wat mobieler bent. Mocht je gaan 'pendelen' met auto's, neem dan niet meer jeugdleden mee in de auto dan toegestaan is. Een dropping hoeft je ook niet midden in de nacht te houden. In de schemering is het voor de kinderen al spannend genoeg. Een dropping tijdens een zomerkamp zal zelfs volledig in het licht plaatsvinden, want dan gaat de zon veel te laat onder. Spreek bij droppings goed af wat wel en niet mag onderweg en wat de kinderen moeten doen als zich een ongeluk voor doet. Bij het vervoer van kinderen naar een dropping is vaak niet nodig om ze te blinddoeken of de auto te blinderen; de kinderen zijn toch te druk met elkaar bezig. Door bijvoorbeeld de radio of een CD met favoriete muziek aan te zetten, is hun aandacht snel van de weg afgeleid. Zorg er altijd voor dat hierbij de veiligheid niet in gevaar komt. Op de site van Scouting Nederland staat een veiligheidsblad voor droppings.

Zon en warmte

Warmte en zon kunnen een gevaar vormen op kamp. Jeugdleden merken te laat dat ze niet genoeg gedronken hebben, oververhit zijn of verbranden. Met name op en rond het water of boomloze vlaktes speelt dit heel erg. Mocht een jeugdlid oververhit raken of verbrand zijn, dan kan het jeugdlid erg ziek worden! Zorg daarom dat jeugdleden voldoende drinken. Zorg voor een jerrycan met water of limonade waaruit jeugdleden altijd drinken mogen pakken. Stel daarnaast regelmatig drinkmomenten in (en zet deze in je programma én je telefoon). Tegen de zon is insmeren met zonnebrandcrème heel belangrijk. Let daarbij ook op rug en nek. In de zomer en het voorjaar moet er minimaal bij ontbijt en bij de lunch gesmeerd worden. Bij hoge zonkracht en op het water, smeer je je ook tussendoor goed in. Laat de jeugdleden overdag altijd een pet dragen. Mocht het weer erg warm worden (boven de 25°C), stel dan ook een siësta in en verschuif je programma's.

EHBO:

Op kamp zit een ongeluk in een klein hoekje, basiskennis van EHBO is dan erg handig. Maar daarnaast heb je vaak jeugdleden mee op kamp die extra aandacht nodig hebben. Dan kan het gaan om medicijngebruik, gedragsstoornissen, heimwee, bedplassen of medicijngebruik. Bereid je op zulke situaties goed voor, maak gebruik van de veiligheidsbladen van Scouting Nederland. Ze zijn op www.scouting.nl te vinden. De basiskennis omvat, zoals het al aangeeft, het minimale dat je van EHBO moet weten. Voor de aanvullende competentie 'EHBO op kamp' wordt meer kennis verwacht.

Eerste hulp bij ongelukken

Zorg in ieder geval voor een goede EHBO-koffer en spreek een vaste plaats af om de koffer op te bergen. Basiskennis van EHBO is goed om in je team te hebben, op veel plaatsen kun je een EHBO-cursus volgen en de meeste zorgverzekeraars vergoeden een deel van de kosten (preventieve cursus). Daarnaast zijn er op kamp veelvoorkomende ongevalletjes:

- *Tekenbeten. Verwijder de teek binnen 24 uur om de kans op de ziekte van Lyme te vermijden. Stop dus ook een tektang in je EHBO-koffer. Neem verder voor ieder jeugdlid een tekenformulier mee, zo kun je tijdens het kamp bijhouden waar een jeugdlid gebeten is en na het kamp kun je het formulier aan de ouders meegeven. Zo kunnen zij alles goed in de gaten houden.*
- *Bijen- en wespensteken.*
- *Brandwonden.*
- *Snijwonden.*
- *Blaren.*
- *Vergiftiging. Stop daarom ook een gifwijzer in je EHBO-koffer.*

Om goed voorbereid op kamp te gaan, zijn gezondheidsformulieren goed om te hebben. Hier kunnen de ouders van de jeugdleden alle informatie, ziektes, medicijnen en bijzonderheden invullen en heb je die bij de hand als het nodig is. Je vindt de gezondheidsformulieren op www.scouting.nl. Laat het gezondheidsformulier voor ieder kamp opnieuw invullen of aanvullen, zo ben je zeker op de hoogte van de laatste informatie.

Verantwoordelijkheden

Bespreek voor het kamp wie er voor EHBO, medicijnen en 'bijzondere' jeugdleden verantwoordelijk is. Het is voor het leidingteam, maar ook voor de jeugdleden en de ouders goed om één aanspreekpunt te hebben. Deze persoon beheert ook de map met gezondheidsformulieren.

Kleine verwondingen

Voor je aan de eigenlijke verzorging kunt beginnen, gelden twee basisregels:

- Laat het slachtoffer zitten, stel het gerust.
- Was zelf je handen met water en zeep en vergeet ze niet af te drogen. Zowel vooraf als nadien.

Teken:

Teken komen in het hele land voor, in het bos, het park, de heide, de duinen en zelfs in de tuin. Ze zitten in de buurt van bomen of struiken in hoog gras of tussen dode bladeren. Teken kunnen zich vastbijten in de huid van mensen. Van een tekenbeet kun je ziek worden. In Nederland kunnen teken de ziekte van Lyme overbrengen. Om kinderen te leren wat teken zijn, waar ze zitten en wanneer je op teken gecontroleerd moet worden, is er de computergame Teek Control. Je vindt hem op www.scouting.nl/welpen

- Blijf zoveel mogelijk op de paden en vermijd dichte begroeiing en struikgewas.
- Draag dichte schoenen, lange mouwen en een lange broek. Stop broekspijpen in je sokken. Op lichte kleding zijn teken beter te zien.
- Draag kleding die is geïmpregneerd met het insectenwerend middel Permetrine of spuit je kleding in met een insectenwerend middel dat DEET bevat.
- Smeer de onbedekte huid in met een middel dat DEET bevat.
- Deze tips bieden geen garantie dat je geen tekenbeet oploopt. Het belangrijkste advies is om je huid en kleding goed te controleren en teken te verwijderen, nadat je in het groen bent geweest. Controleer elke dag of je teken hebt en laat de jeugdleden elkaar controleren. Zeker als je kampeert, is de kans op teken erg groot. Op sommige plaatsen is één derde van alle teken besmet met het virus dat de ziekte van Lyme veroorzaakt.

- Verwijder de teek binnen 24 uur om de kans op de ziekte van Lyme te verkleinen. Dan verklein je de kans op overdracht aanzienlijk.
- Stop een teekentang in je EHBO-koffer.
- Neem voor ieder jeugdlid een tekenformulier mee, zo kun je tijdens het kamp bijhouden waar een jeugdlid gebeten is en na het kamp kun je het formulier aan de ouders meegeven.

Meer info op: http://www.rivm.nl/Onderwerpen/T/Tekenbeten_en_lyme

Schaafwond

- Reinig de wond en de huid eromheen met stromend water.
- Dep de huid rond de wond droog met een schone doek.
- Dek de wond af met een pleister of kompres. Kleine schaafwonden mag je open laten om te drogen.
- Ga ook na of je slachtoffer wel gevaccineerd is tegen tetanus, anders moet je naar de dokter.

Snijwond

- Net als bij de schaafwond reinig je de omgeving en daarna ook de wond met stromend water.
- Droog de omgeving van de wond.
- Voer rechtstreekse druk uit op de wond. Dat doe je met een steriel kompres.
- Dek de wond steriel af, net als bij de schaafwond.
- Stel de 'tetanusvraag' (zie schaafwond).

Bloedneus

- Laat het jeugdlid zitten met het hoofd naar voren gebogen (leeshouding).
- Knijp 10 minuten lang, zonder ophouden, de neus dicht (net onder het neusbeen).
- Bloedt de neus van het jeugdlid na 10 minuten nog, laat hem of haar dan heel voorzichtig de neus snuiten en probeer daarna de neus opnieuw dicht te knijpen.
- Als het echt langer duurt, raadpleeg dan een dokter.

Brandwond

Bij alle brandwonden geldt: 'Water, water, water, de rest komt later'. Koel de wond minstens 15 minuten lang onder lauw stromend water. Dat vermindert de pijn en vermijdt verdere verbranding.

Soorten brandwonden:

Eerstegraads brandwonden: de huid is rood, licht gezwollen en pijnlijk.

o Dek de wond steriel af.

Tweedegraads brandwonden: de huid vertoont blaren, de huid rond de blaren is rood en voelt zeer pijnlijk aan.

o Prik de vochtblaren nooit open!

o Dek de wond steriel af.

o Ga naar een dokter.

Derdegraads brandwonden: de huid ziet zwart of wit (afhankelijk van de oorzaak) en is ongevoelig.

o Verzorg deze brandwonden net zoals als tweedegraads brandwonden.

o Raadpleeg altijd een dokter.

Blaren

Eigenlijk kun je blaren voorkomen: plak een pleister, draag geen nieuwe schoenen tijdens een tocht, draag twee paar kousen. Heb je er dan toch last van? Laat een gesloten blaar dicht. Als het echt hinderlijk is, dan kun je ze openprikken en ontsmetten.

o Was de blaar en de omgeving van de blaar.

o Prik met een steriele naald een paar gaatjes in de basis van de blaar, niet in het midden.

o Duw met een steriel kompres het vocht uit de blaar.

o Dek de blaar af met een pleister, kompres of tweedehuidverband.

Bij een open blaar knip je de wondrandjes bij en dek je de blaar af met een pleister, kompres of tweedehuidverband.

Verstuikte enkel

- Leg de enkel naar boven en zorg dat hij niet meer kan bewegen.
- Leg 15 minuten lang een washandje gevuld met ijs of een coldpack op de enkel. Leg ijs nooit rechtstreeks op de huid!

- Breng een laag watten aan met daarop een licht drukkend steunverband.
- Laat de enkel behandelen door een getrainde EHBO'er of bezoek een huisarts.

Een goed gevulde EHBO-koffer lijkt al een begin, maar dat is niet altijd waar. Bekijk de vervaldatum van al je producten eens. Voorbeeld: als er staat 10-12, kun je het vergeten, dat pilletje tegen hoofdpijn mag je al sinds oktober 2012 niet meer gebruiken.

Wat er zeker in een EHBO-koffer moet zitten:

- Ontsmettingsmiddel.
- Hechtstrips.
- Mondmasker voor beademing (1x).
- Ideaal zwachtel 500 x 8 cm (1x).
- Snelverband (gerold) 10 x 12 cm (2x).
- Synthetische watten 300 x 10 cm (1x).
- Wondsnelverband 6 x 8 cm (2x).
- Zalfje voor insectenbeten.
- Wondpleister.
- Rolletje kleefpleisters.
- Tape.
- Elastische zwachtel.
- Driekante doek/mitella.
- Steriele gaasjes.
- Druivensuiker.
- Zonnecrème.
- Aftersun.
- Vloeibare zeep.
- Schaartje.
- Pincet en tekentang.
- Zuigertje voor wespenbeten.
- Veiligheidsspelden.
- Latex handschoenen.
- Steriele naalden.
- Thermometer.
- IJszakjes.
- Aluminium deken.
- Maandverband en tampons.

De apotheek in je buurt zal je graag helpen bij het samenstellen van een goede EHBO-koffer. Aan boord of tijdens een hike is een kleine, waterdichte EHBO-trommel heel handig. De inhoud is erg eenvoudig: pleister, schaar, pincet, snelverband, aluminium deken, wat gaasjes en een rolletje verband.

Preventie

Welke maatregelen kan de leiding nemen om er voor te zorgen dat de jeugdleden het kamp veilig beleven? Met de tips hieronder worden ongelukken voorkomen en wordt de kans op ziekte verminderd.

- Laat niemand op blote voeten lopen.
- Als je een tocht gaat lopen, laat iedereen dan sokken dragen. Dit kan blaren voorkomen.
- Als je het bos in gaat, laat de jeugdleden dan een lange broek, een shirt met lange mouwen en een petje op doen als bescherming tegen teken (ook als het warm weer is).
- Controleer het kampterrein op onveiligheden: afvalhout, roestig prikkeldraad, etc.
- Let op een onveilig speelterrein en verbied de jeugdleden hier te spelen.
- Zorg voor goede hygiëne.
- Giet geen schoonmaakmiddelen in een limonadefles, zorg altijd voor etiketten.
- Zorg voor goede voeding; gebruik de maaltijdschijf hierbij.
- Eet regelmatig.

- Zorg voor voldoende nachtrust, ook voor de leiding.
- Zorg voor voldoende rustmomenten in het programma.
- Maak een vuur nooit aan met brandbare vloeistof.
- Zet de EHBO-koffer op een goed bereikbare plaats.
- Zorg voor iemand met een EHBO-diploma.
- Zorg voor een vaste plaats voor de medicijnen, ook die van de jeugdleden. Laat één persoon deze verdelen.
- Stel je op de hoogte van de medische achtergronden van de jeugdleden. Denk hierbij aan allergieën of ziekten.
- Let op een goede stoelgang.
- Neem altijd een auto mee op kamp.
- Zorg dat iedereen voldoende en regelmatig drinkt.
- Zorg dat je op de hoogte bent van de volgende zaken:
 - Telefoonnummer en adres van een huisarts en de huisartsenpost.
 - Adres van een ziekenhuis.
 - Routebeschrijving naar arts en ziekenhuis.
 - Ziekenfonds-/verzekeringsnummers van de jeugdleden.
 - (vakantie)adres en telefoonnummers van de ouders.

Medicijnen van jeugdleden

Als jeugdleden medicijnen gebruiken, bespreek dit dan voorafgaand aan het kamp met de ouders. Zo weet je precies wat de bedoeling is. Bespreek ook met jeugdleden hoe je dit gaat aanpakken. Maak één leidinggevende verantwoordelijk voor de medicijnen, zodat een jeugdlid niet de ene dag van verschillende leidinggevenden driemaal een dosis krijgt en een volgende dag helemaal niet. Maak hier een formulier voor dat je toevoegt aan het draaiboek, zodat het hele leidingteam op de hoogte is en er in een onverwachte situatie mee om kan gaan. Bewaar medicatie bij voorkeur achter slot en grendel (zeker als de medicijnen op een plek liggen waar bevers en welpen kunnen komen).

Noodnummers

Als voorbereiding op je kamp is het goed om de noodnummers van de hulpdiensten in de buurt van het kampterrein of het clubhuis te verzamelen. Hierbij kun denken aan de volgende hulpdiensten:

- *Huisarts/huisartsenpost/ziekenhuis/tandarts/apotheek.*
- *Ambulance.*
- *Politie.*
- *Kampstaf van het terrein of van de accommodatie.*

Geef de ouders van de jeugdleden ook een noodnummer van de leiding, zodat ze de leiding in geval van nood kunnen bereiken. Dit kun je in het kampboekje vermelden. Soms is er een calamiteit, waarbij het nodig is om direct actie te ondernemen. Voorbeelden hiervan zijn ongewenst gedrag, een ongeval met letsel of dodelijke afloop, een sterfgeval, brand in je Scoutinggebouw of kindermishandeling. Voor deze gevallen heeft Scouting Nederland een noodnummer dat 24 uur per dag bereikbaar is. De mensen die de telefoon beantwoorden, zijn ervaren in de hulpverlening en hebben veel ervaring met dit soort situaties.

2.1 Visie - doorlopende leerlijn

Scouting stimuleert de persoonlijke ontwikkeling van haar jeugdleden. Dit wordt ook wel 'progressie' genoemd. Ook voor op kamp gaan is er een doorlopende leerlijn ontwikkeld. Een bever blijft voor het eerst bij Scouting slapen, voor veel kinderen is het überhaupt de eerste keer dat ze ergens anders blijven slapen. Dit is voor bevers (en hun ouders) al heel spannend en daarom houdt je een logeerpartij met bevers kort en dicht bij huis. De praktische uitwerking is dan een weekend logeren in je eigen blokhut (of de blokhut van een andere Scoutinggroep in het dorp). In een Scoutingjaar vinden doorgaans één of twee logeerpartijtjes plaats. Welpen gaan op kamp in een blokhut in Nederland. Gezien de leeftijd, is het veel prettiger als welpen in een blokhut overnachten. Hierbij spelen ervaring, het gevoel van veiligheid en praktische overwegingen een rol:

- *Ze hoeven niet 's nachts naar buiten om te plassen.*
- *Je hebt een keuken om te koken.*

- *Je kunt binnen aan tafel knutselen of je kunt binnen schuilen als het regent.*
- *Je kunt een lamp aandoen als het donker is.*
- *Je kunt de verwarming aandoen als het koud is.*
- *Het is bij de scouts extra spannend om te gaan kamperen.*
- *De oudste welpen kunnen een nacht in een tent verblijven (in een tent naast de blokhut).*

Een welpenkamp duurt meerdere dagen tot een week. Voor de oudste welpen is een insigne 'Een nachtje in een tent' gemaakt als overstap naar de scouts. Bij het welpenkamp is het thema een belangrijke factor.

Voor welpen is een week lang op kamp al een hele stap, veel welpen zijn voor het eerst zo lang van huis. Soms zijn er dus onverwachte gevallen van heimwee. Kinderen en ouders die twijfelen geven dan hun kind helemaal niet mee. Een deel van de groep mist daardoor het zomerkamp, wat eigenlijk een belangrijk en het leukste Scoutingonderdeel van het jaar zou moeten zijn. Samengevat: de gemiddelde welp (en de ouders) zijn er gewoon nog niet aan toe. Door al met welpen te gaan kamperen of naar het buitenland te gaan, maai je het gras weg voor de voeten van de volgende speltakken. Als je dit soort activiteiten al doet met welpen, wat voor extra uitdagingen kun je dan als groep nog bieden aan je explorers?

Verschil wekelijkse opkomst en kamp

Een groot deel van de bevers is nog kleuter, terwijl de oudste welpen al tegen de puberteit aan zitten. Op kamp komen deze verschillen nog veel nadrukkelijker naar voren, omdat je dag en nacht met elkaar optrekt. Ook spelen vermoeidheid van zowel de jeugdleden als de leidinggevenden een rol tijdens een kamp. Naar mate de tijd verstrijkt, heeft een ieder minder slaap gehad en krijgt men een kort lontje. Verder komt iedereen uit een verschillende thuissituatie. Het ene jeugdlid is wellicht gewend meer aandacht te krijgen dan het andere; ook kunnen regels in de thuissituatie erg verschillen, terwijl ze op kamp voor alle jeugdleden hetzelfde zijn. Daarnaast zijn er problemen, die een jeugdlid van thuis meeneemt op kamp, bijvoorbeeld ouders die in scheiding liggen of een oma die erg ziek is. Zorg voor voldoende rust en bied een duidelijke structuur, zodat de kinderen niet helemaal 'los' komen te staan van hun dagelijkse routine. Corvee- en etensmomenten kunnen een grote rol spelen in het aanbrengen van structuur. Zorg ervoor dat een rustmoment ook echt rustig is. Je kunt bijvoorbeeld een verhaal voorlezen om het tempo terug te schakelen voor het eten of voor het slapen gaan. Maar ook een knutselmoment of samen aardappels schillen kan een rustmoment zijn.

Zorg voor voldoende afwisseling: wissel een actief programma af met een rustiger programma en een binnenprogramma met een buitenprogramma. Laat ook alle activiteitengebieden aan bod komen: op die manier heb je variatie in het aanbod van je programma. Een kamp biedt echter ook veel mogelijkheden, je kunt dingen doen waar je anders geen tijd voor hebt of wat voor een wekelijkse opkomst teveel gedoe is. Er zijn bijvoorbeeld meer mogelijkheden om momenten van vrij spel te creëren, waarin kinderen even zelf kunnen bepalen wat ze willen doen. Tijdens een (zomer)kamp leer je elkaar pas echt goed kennen. Kinderen bouwen een hechte band op met elkaar en de leiding. Er ontstaan hechte vriendschappen, wat de sfeer in jouw speltak ook na het kamp een enorme boost kan geven.

Verantwoordelijkheid

Als leiding dien je je bewust te zijn van de extra verantwoordelijkheid die je op je neemt als je met kinderen op kamp gaat. Kinderen zijn het meest dierbare bezit van ouders en ze verwachten dat jij er net zo zuinig op bent als zijzelf. Houd er rekening mee dat het voor ouders ook super spannend kan zijn om hun kind (voor het eerst) los te laten en mee te geven op kamp. Een ongeluk is niet altijd te voorkomen. In een uitspraak van de Hoge Raad (Disloque-arrest) is bepaald dat door het niet naleven van veiligheidsnormen een leidinggevende en de vereniging aansprakelijk zijn voor de gevolgen van een ongeluk. Dat betekent dus dat je er als leiding, groep en bestuur alles aan moet doen om te voorkomen dat het mis gaat. Gekwalificeerde leiding en leiding met een kampkwalificatie zijn daarbij een eerste stap. Je zult als leiding een risico-inschatting moeten maken bij alles wat je doet en een bewuste keuze moeten maken. Je wilt natuurlijk alles zo veilig mogelijk doen, maar het moet wel haalbaar blijven. Je kunt je dus nooit verschuilen achter dat je iets niet wist. Scouting Nederland heeft op de site een aantal veiligheidsbladen staan. Deze bladen zijn handvatten, die je kunnen helpen met nadenken over de veiligheid bij veel verschillende onderwerpen, zoals een dropping, klimmen, zeilen, voedselveiligheid of salmonella.

2.2 Planning en organisatie

Keuze voor een locatie

Bij de keuze voor een accommodatie speelt een aantal factoren in meer of mindere mate een rol. Bevers blijven in principe in de eigen blokhut of in het dorp overnachten, dan is een aantal van onderstaande factoren niet meer zo interessant.

- Uiteraard is de prijs van groot belang.
- Verder speelt de grootte van het gebouw een belangrijke rol: hoeveel lokalen zijn er, is er een dagverblijf en een slaaplokaal, is er een lokaal voor leiding, hoe groot zijn de keuken en de wasruimte? Uiteraard is de ruimte die je nodig hebt gerelateerd aan de grootte van je speltak.
- Het is ook belangrijk hoe schoon en veilig het gebouw is.
- Ook de omgeving van de blokhut speelt een rol: hoe ziet de directe omgeving eruit, is er een buitenterrein, hoe ver zijn het bos, het zwembad en andere bezienswaardigheden? De afstand van je woonplaats naar de blokhut kan ook van belang zijn.
- Iets waar je ook op moet letten, is medegebruik van de blokhut: wil de eigen groep nog bij haar materiaal? Is er een buitenschoolse opvang, die (on)regelmatig komt opdagen?

Let op de volgende punten:

- *Gevaar voor verdrinking, bijvoorbeeld door een meer of kanaal vlakbij.*
- *Gevaar voor vallen, bijvoorbeeld door hoge klimbomen.*
- *Gevaar voor verkeersongevallen, bijvoorbeeld door een drukke weg.*
- *Mag je met de auto op het terrein?*
- *Gevaar voor brand. Vraag vooraf naar de stookvergunning en naar een calamiteiten- of ontruimingsplan.*
- *Is er een hek rond het terrein?*
- *Heb je bereik met je telefoon?*

Download ook de checklist voor gebouwen (*Huisje, boompje, beestje*) op de site van Scouting Nederland en maak een risicoanalyse. Tip: Naast je kamplocaties is het ook goed om je eigen clubhuis te 'checken'. Is het echt zo veilig als je zelf denkt? De accommodatiegids op de site van Scouting Nederland is een belangrijk hulpmiddel. Maar ook via scouts uit andere groepen en via websites van groepen kun je leuke blokhutten vinden.

Gebruik maken van de omgeving

Je gaat op kamp naar een andere plaats om nieuwe dingen te zien. Vraag advies bij de verhuurder of de beheerder van het gebouw. Bedenk dus wat de voordelen zijn van een locatie en maak daar gebruik van. Het kan ook andersom: bedenk of je een blokhut zoekt aan het water, bij het bos, bij het strand of in de stad en ga daar dan naar op zoek. Met bevers blijf je doorgaans in je eigen blokhut of woonplaats. Omdat je tijdens een kamp meer tijd hebt dan bij een gewone opkomst, kun je echter wel wat verder weg gaan voor een spel, bijvoorbeeld wanneer het tijdens een normale opkomst eigenlijk net te ver is om naar het bos of strand te gaan. Tijdens een logeerpartij kun je veel langer in het bos of op het strand blijven, wat het ineens toch de weg erheen de moeite waard maakt.

Jaarprogramma

Het is een proces waar je een heel jaar mee bezig bent. Onderstaande jaarplanning is een advies, afwijkingen zijn altijd mogelijk. Het jaarprogramma is vooral voor welpen (en ouder). Wanneer de bevers tweemaal per jaar een nachtje logeren in de eigen blokhut, maakt dat het natuurlijk veel makkelijker, hoewel je het natuurlijk wel van tevoren moet inplannen in de jaarplanning.

september:

1. *Evalueer het afgelopen kamp (liefst nog eerder dan in september) en noteer zaken die volgend jaar anders moeten.*
2. *Bepaal de datum van je kamp.*
3. *Jaarplanning en taakverdeling maken.*
4. *Accommodaties gaan zoeken.*
5. *Wie kan er van je leidingteam mee op kamp en heb je eventueel extra mensen nodig?*

oktober:

1. *Bezoek de accommodaties die je geselecteerd hebt. Bekijk deze op (on)mogelijkheden van de accommodatie en omgeving. Leg voorlopig een gebouw vast.*
2. *Bekijk of het nodig is dat iemand van de leiding zijn kwalificatie moet behalen. Het kan ook zijn dat het niet nodig is, maar dat één of meerdere leidinggevers hun kennis op een*

bepaald gebied willen aanvullen (zoals EHBO, kwalificatie leiding, kwalificatie 'Op kamp', Koken, etc.).

3. Ouders informeren over de datum (als het eerder kan, is dat natuurlijk nog beter; dan kunnen ouders er eerder rekening mee houden bij hun eigen vakantie).

In sommige delen van het land is het noodzakelijk om al voor de zomer een gebouw voor het volgende zomerkamp vast te leggen.

november:

1. Stel een voorlopige begroting op. Stel die na overleg met de groepspenningmeester eventueel bij en bekijk of er nog financiële acties nodig zijn om het kamp mogelijk te maken.
2. Bespreek het kampadres definitief op de vastgestelde datum (bevestig dit altijd schriftelijk).
3. Maak in overleg een globaal kampprogramma met een thema en werk dit gedurende het jaar verder uit.
4. Maak een lijst met materiaal dat je nodig denkt te hebben en bespreek deze met de materiaalmeester (dan is er nog tijd om grote nieuwe materialen aan te schaffen).
5. Maak door middel van voorlopige opgaveformulieren afspraken met de ouders van de jeugdleden over deelname en instemming met data, plaats en voorlopige kampprijs.

december:

1. Financiële acties houden.
2. Geef voor de Kerst de definitieve data door aan ouders. Veel ouders gaan in de kerstvakantie hun zomervakantie plannen.
3. Verlof aanvragen.
4. Eventueel je leidingteam aanvullen (bijvoorbeeld met kookstaf).

januari: Opstellen definitieve begroting en hoogte kampgeld bepalen.

februari:

1. Vraag informatie aan over de omgeving van je kampeerterrein. Denk ook aan telefoonnummers van politie, huisarts, huisartsenpost en winkels.
2. Zoek antwoord op de volgende vragen: mag er kampvuur gemaakt worden? Is daar een stookvergunning voor nodig? Hoe en wanneer moet je een stookvergunning aanvragen?
3. Werk het thema en programma verder uit.
4. Vervoer regelen.

maart:

1. Stuur een informatiebulletin aan de jeugdleden en hun ouders over de definitieve kampplaats, -data, en -prijs.
2. Maak een afspraak om het kampadres te bezoeken.
3. Stuur tevens een definitief opgaveformulier.

april:

1. Maak na het kampbezoek het kampprogramma af.
2. Maak een draaiboek voor het kamp.
3. Stel de definitieve deelnemerslijst op.
4. Controleer of het materiaal allemaal aanwezig is, vul dit zo nodig aan.
5. Bespreek met de kookstaf (indien aanwezig) het menu en de voorzieningen in de keuken.

mei: Kampgeld innen.

juni:

1. Informeer ouders en jeugdleden met een kampboekje waarin in ieder geval staat wat het adres van het kampeerterrein is, wat je over het terrein moet weten, wat het jeugdlid mee moet nemen op kamp. Vergeet niet om de vertrek- en aankomsttijd te vermelden.
2. Gezondheidsformulier met bijzonderheden van het jeugdlid (allergieën, zwemdiploma's, medicijnen, adres ouders tijdens kamp, etc.). Op de website van Scouting Nederland is een voorbeeld van het formulier te downloaden.
3. Maaltijdplanning opstellen.
4. Foeragelijst maken.

juli/augustus:

1. Boodschappen doen.
2. Materiaal inpakken.
3. Bedank na afloop iedereen die tot het welslagen van het kamp heeft bijgedragen.
4. Schrijf een leuk stukje voor de website of een lokale krant. Dat is ook weer goed voor de werving van nieuwe leden.
5. Eventueel nazorg van EHBO, lijstje met tekenbeten per jeugdlid en voorlichting voor ouders.

Planning weekendkamp logeerpartij

De planning voor een weekendkamp of logeerpartij in de eigen blokhut is minder omvangrijk. Hieronder een aantal zaken waar je aan moet denken.

September:

1. Evalueren afgelopen jaar.
2. Bepaal data voor weekendkampen en geef de data door aan de ouders.

Twee maanden van te voren:

- Zoek zo nodig een clubhuis of regel je eigen clubhuis.
- Maak een brief voor de ouders.
- Begin met een thema bedenken en programma uitwerken.
- Eventueel kookstaf of themafiguren regelen.

Eén maand van te voren:

- Definitieve brief met details en paklijst versturen.
- Gezondheidsformulier met medische gegevens en dergelijke regelen.
- Spullen verzamelen/regelen.

Eén tot twee weken van te voren:

- Voorbereidingsopkomst in kampthema en/of 'op kamp gaan'.
- Laatste spullen verzamelen/regelen.

Materiaallijst

Met het opstellen van een materiaallijst moet je tijdig beginnen. Hieronder een overzicht van de te nemen stappen:

- Maak een lijst van benodigd logistiek materiaal (kampkisten, keukenmateriaal en dergelijke).
- Maak een lijst van het spelmateriaal dat je nodig hebt om je kampprogramma uit te voeren. Vergeet het materiaal voor je regenprogramma niet.
- Ga tijdig na welk materiaal jullie al hebben. Controleer of het nog in goede staat is en of je voldoende hebt.
- Maak een lijst van themamateriaal dat gemaakt of geregeld moet worden, wie doet dit?
- Moet er materiaal hersteld worden? Wie doet dit?
- Maak een lijst van het materiaal dat geleend moet worden. Wie doet dit? Wanneer moeten de aanvragen binnen zijn?
- Wat moet aangekocht worden? Wie doet dit? Wanneer? Hoeveel geld mag er uitgegeven worden?
- Waar wordt het materiaal verzameld?
- Controleer of andere speltakken niet gelijktijdig hetzelfde materiaal nodig hebben.
- Denk bij het opstellen van je materiaallijst ook aan het milieu.

Materiaalvervoer

Je kunt het materiaal zelf vervoeren of ouders inschakelen. Probeer dan om niet steeds dezelfde ouders aan te spreken. Let bij het laden van een aanhangwagen op het totale gewicht en de verdeling in de aanhangwagen. Misschien werkt er een ouder bij een bedrijf waarvan hij in het weekend de auto mag gebruiken om voor jullie het materiaal te vervoeren?

Draaiboek

De voordelen van een kampdraaiboek:

- Alle leiding, kookstaf, materiaalmeester en alle anderen zijn betrokken en goed op de hoogte van alle belangrijke kampinformatie.
- Je kamp verloopt er extra vlotjes door. Een goed draaiboek zorgt voor een rustige sfeer, omdat elke leidinggevende weet wat er te gebeuren staat en wat zijn taak is.
- Het kamp is voor iedereen minder vermoeiend als je programma al voor het kamp goed in elkaar zit (goede voorbereidingen van het kamp).
- Door al je voorbereidingen uitgebreid op papier te zetten, kun je (indien nodig) aantonen dat je het kamp goed voorbereid hebt.

Puzzel, knip en plak tot je draaiboek het ideale werkinstrument geworden is. Houd er rekening mee dat niet alleen jij, maar ook je medeleidinggevend en de kookstaf aan de slag moeten kunnen met het draaiboek. Net zoals voor je wekelijkse opkomsten maak je voor elke kamp een draaiboek. Het draaiboek bevat vijf elementen (ofwel de vijf W's), namelijk 'wat', 'wie', 'waar', 'wanneer' en 'waarom'. **WAT:** Dit is een korte beschrijving van wat je gaat doen. Je kunt er de korte samenvatting van je verhaal of thema kwijt. Er is ook ruimte voor speltechnische gegevens zoals het spelverloop, de spelregels en opdrachten en om het nodige materiaal aan te geven. Om het kamp minder vermoeiend te maken, werk je de opdrachten, spelkaartjes of quizvragen bij voorkeur volledig uit en stop je deze in een mapje bij je draaiboek.

WIE: Vermeld welke groepsindeling je gebruikt en welke rol de leiding op zich neemt tijdens de activiteit. Denk bij dit punt ook aan eventuele afspraken die gemaakt moeten worden met de leden over de terreinafbakening en de (veilige) verplaatsing naar het speelterrein. Denk eraan dat het kampterrein niet hun bekende omgeving is en dat je dus nog duidelijkere afspraken moet maken dan anders.

WANNEER: Noteer hier de praktische gegevens, zoals datum, begin- en eindduur, duur van voorbereidingen en opruimen, korte chronologie van de activiteit. Houd er rekening mee dat je op kamp niet altijd evenveel tijd hebt om voor te bereiden en op te ruimen als tijdens een opkomst.

WAAROM: Natuurlijk doe je dingen die jij en de jeugdleden leuk vinden, maar het is goed om na te denken over de meerwaarde van een activiteit. Wat wil je bereiken? Het kan zijn dat je ze iets wilt leren, maar het kan ook zijn dat ze bij een bepaalde activiteit hun energie kwijt kunnen of er juist wat rustiger van worden. Daarom noteer je wat je met het spel wilt bereiken (bijvoorbeeld je leden laten samenwerken om een doel te bereiken, hen een creatieve oplossing laten bedenken, zelfstandig de weg leren zoeken, etc.). Je kunt ook aanvinken welke activiteitengebieden in je programma aan bod komen.

2.3 Financiën

Inkomsten van leden

Het totaalbedrag dat je aan de leden vraagt, is de hoeveelheid geld per lid, maal het aantal personen dat meegaat. Driekwart van alle welpen betaalt tussen de € 50 en € 125 voor een zomerkamp, met een gemiddelde van ongeveer € 80 euro een welpenkamp (onderzoek 2011). Bij bevers ligt dit veel langer en hier betaalt de helft minder dan € 50, omdat enkele nachten logeren in het eigen gebouw veel goedkoper is. Waterwerkgroepen betalen iets meer dan landgroepen. Afhankelijk van de activiteiten, is dit bedrag hoger of juist lager. Wanneer je een kamp voor de leden duurder maakt dan andere jaren, zorg dan wel dat je goede redenen voor dat bedrag hebt, zodat je het de ouders kunt uitleggen. Bij sommige groepen betalen de leden niets voor het kamp, omdat het kampgeld al in de contributie zit inbegrepen. Andere groepen kiezen voor een tussenvorm. Soms komt het voor dat er kinderen uit kansarme gezinnen in de groep zijn of kinderen uit gezinnen, waarvan er meer kinderen op kamp gaan. Overweeg of je hen een kortingsregeling wilt aanbieden. Ook hebben veel gemeentes een minimaregeling om te zorgen dat met name kinderen niet buiten de boot vallen.

Leiding

Wat de leiding betaalt, is vaak afhankelijk van de groepscultuur. Bij sommige groepen betaalt de leiding de helft van het bedrag van de leden, bij andere groepen betaalt de leiding niets. Sta in elk geval stil bij wat het effect is van leiding op de begroting, zeker bij een kleine speltak. Extra kookstaf is dan wel handig, maar die kan ook onevenredig zwaar drukken op de begroting.

Sponsoring

Vaak legt de Scoutinggroep nog een bedrag bij voor het kamp, of heeft de speltak zelf een bedrag gereserveerd voor het kamp. Dit gereserveerde geld kan bijvoorbeeld afkomstig zijn van acties die door het jaar heen zijn gehouden om geld op te halen of doordat het kampgeld al bij de contributie is inbegrepen. Sommige groepen slagen erin om een sponsor 'van buitenaf' te regelen. Die sponsor krijgt in ruil voor een bedrag bijvoorbeeld de naam van zijn bedrijf achterop het kamp-T-shirt of in het kampboekje. Sponsoring kan natuurlijk ook in natura, bijvoorbeeld een voedingsmiddelenbedrijf dat een deel van het eten voor zijn rekening neemt. Dat hoeft je dan niet per se op te nemen in de begroting, maar je kunt dan gewoon het bedrag bij de uitgaven voor voeding wat omlaag schroeven. Overleg ook even met de plaatselijke supermarkt: wanneer je vertelt dat je in de zomer een week voor vijftig man boodschappen gaat doen, kun je vaak wel korting regelen!

Uitgaven

Bij alle begrotingen geldt: ga altijd uit van het minst gunstige scenario. Bouw een veilige marge in door bedragen altijd af te ronden naar boven. Zo kom je niet voor verrassingen te staan.

Vervoer

Hoe ga je bijvoorbeeld naar het kampterrein? Huur je een bus, ga je met de fiets of met het openbaar vervoer of vraag je de ouders om de leden te halen en te brengen? Krijgen de ouders die rijden dan hun benzinegeld terug of krijgen ze een bedankje? Daarnaast kan het vervoer tijdens het kamp zelf ook geld kosten. Minstens één auto tot je beschikking hebben, is voor onverwachte omstandigheden zoals een ongeval altijd nuttig. Als je een keertje extra gaat kijken op het terrein, is het handig om ook deze kosten op te nemen in de begroting.

Huur kampterrein/gebouw

Soms betaal je voor het hele terrein of gebouw, vaak betaal je (ook) per persoon die aanwezig is. De beste gebouwen, die ook nog eens niet duur zijn, zitten waarschijnlijk al vroeg vol, dus zorg dat je er op tijd bij bent. Ook zijn gebouwen in een bosrijke omgeving zijn vaak al vroeg bezet.

Materiaal en gereedschap

Geld voor materiaal en gereedschap is het geld voor al die zaken die je meeneemt naar het kamp, maar die tijdens het kamp kapot gaan of gewoon aan vervanging toe zijn. Het wordt bijvoorbeeld uitgegeven aan zaken als het aanvullen van de EHBO-kist (controleer vóór elk kamp of die nog volledig is en of er geen dingen over de datum zijn), kookmateriaal, gastankjes, gereedschap, fietsonderdelen, touw, etc.

Kampboekjes en brieven

De kopietjes die je maakt, het papier dat je gebruikt en de postzegels die worden gebruikt om brieven te versturen, zijn kosten die vaak worden vergeten. E-mail is natuurlijk goedkoper, maar vraag dan een leesbevestiging of een reactie ter bevestiging van ontvangst, zodat je zeker weet dat de mail gelezen is.

Spelmateriaal

Ongetwijfeld kun je veel spullen gebruiken die je in de loop van de jaren in de eigen groep hebt verzameld, maar er zal ook genoeg nieuw gekocht gaan worden. Je kunt geld besparen door bepaalde dingen zelf te knutselen. Gouden munten kun je halen in de feestwinkel, maar met goud bespoten platgeslagen kroonkurken zijn ook prima te gebruiken en een stuk goedkoper.

Excursies/activiteiten

Reserveer een bedragje voor excursies naar een museum in de buurt of voor een bezoek aan een zwembad of pretpark, als je dat met je groep gewend bent om te doen. Als je op een gunstige locatie bent, bijvoorbeeld in de buurt van de zee of een ondiep riviertje, kan je dat echter een hoop geld schelen. Wil je toch naar een pretpark, zoek dan ook eens naar de wat 'kleinere' pretparken die ongeveer € 7 p.p. kosten in plaats van rond de € 20. Zoek ook vooraf op internet naar mogelijke kortingsacties, groepskortingen en spaaracties.

Voeding

Hoeveel je per dag nodig hebt aan eten en drinken, hangt af van hoe bijzonder je het wilt maken. Vergeet in elk geval niet dat je voor ontbijt, lunch, avondeten, tussendoor en eventueel voor bij het kampvuur eten moet regelen en dat er ook voldoende drinken moet zijn. Met een beetje creativiteit kun je met € 5 per persoon een heel eind komen, sommige groepen redden het ook met € 3 of € 4 per persoon. Hoe meer mensen er zijn, des te goedkoper wordt het eten. Je kunt dan namelijk vaker grote voordeelverpakkingen kopen.

Kampaandenken

Sommige groepen geven hun groepsleden na afloop een kampaandenken. Dit kan een naambandje zijn, een stuk speelgoed of een ander voorwerp. Of dit een paar cent of een paar euro per object moet kosten, bepaal je natuurlijk zelf.

Onvoorziene uitgaven

Er zijn altijd wel onverwachte uitgaven die je maakt tijdens een kamp. Regen gooit bijvoorbeeld roet in het eten van je middag met waterspelletjes, waardoor je besluit om dan maar het binnenbad van

het plaatselijke zwembad te bezoeken. Het bedrag dat vaak wordt genomen voor onvoorziene uitgaven is 10% van de totale inkomsten.

Reisverzekering

Wanneer je besluit om een reisverzekering af te sluiten, doe dit dan voor de hele groep in één keer als onderdeel van het kampgeld. Je betaalt dan misschien wel dubbel (voor de leden die een doorlopende reisverzekering hebben), maar in geval van een calamiteit heb je één contactadres voor alle leden en bij een probleem wat meerdere mensen betreft is het dan gemakkelijker handelen. Je betaalt iets meer, maar bent dan van alle ellende af. Een reisverzekering omvat altijd de bagageverzekering en de aanvullende ziektekosten, gevaarlijke activiteiten zijn een extra optie. Op de site van Scouting Nederland is een overzicht van de aangeboden verzekeringen en uitleg erover te vinden.

In Nederland - Voor de groep

Wanneer je naar een andere blokhut gaat, is de aansprakelijkheid van die blokhut niet gedekt in de secundaire WA-verzekering van Scouting. Dat komt omdat geleende of gehuurde materialen niet onder de WA vallen. Vaak is de brand- of waterschadeverzekering door de verhuurder gedekt. Voor een glasverzekering is dit al minder vanzelfsprekend. 'Kleinere' schade aan het gebouw is niet verzekerd. Om dit af te dekken, is een reisverzekering een oplossing. Wanneer je gaat kamperen of je neemt veel materiaal mee, dan is er de Scouterpolis. Die verzekert voor de hele groep het materiaal (inclusief aanhanger) dat je meeneemt tijdens weekenden en kampen. Heeft de groep geen Scouterpolis, dan is een reisverzekering een oplossing als je veel en duur materiaal (nieuwe tenten) meeneemt.

Voor de jeugdleden - Ziektekosten

Met de komst van prijsvechters onder de ziektekostenverzekeringen is het niet meer vanzelfsprekend dat je bij een ongeval naar elk willekeurig ziekenhuis kunt gaan. Wanneer er (veel) ouders zijn met een goedkope ziektekostenverzekering, kan een reisverzekering een oplossing bieden. Je kunt dit ook terugleggen bij de ouders en hen zelf laten nazoeken of in de regio waar je op kamp gaat er een ziekenhuis is, waar het lid bij een ongeval heen gestuurd kan worden.

Bagage

Als je waardevolle spullen meeneemt (denk aan tablet, fototoestel, smartphone, etc.) dan is het altijd raadzaam om een reisverzekering af te sluiten. Je kunt ook als leiding in een brief naar de ouders aangeven dat de jeugdleden geen waardevolle spullen mee moeten nemen en dat je als leiding niet verantwoordelijk bent, wanneer dit toch gebeurt.

Auto's

Veel jongere leiding leent tijdens een weekend of een kamp de auto van hun ouders. Met een aanvullende cascoverzekering, die je voor de hele Scoutinggroep afsluit (je hoeft niet aan te geven hoeveel auto's je meeneemt en welke periode je op kamp gaat), zijn deze auto's aanvullend verzekerd. De verzekering levert een tijdelijke all-risk voor alle auto's en dekt het eigen risico van de all-risk af. Daarnaast wordt een deel van de bonus-malus regeling afgedekt.

Ouders

Kinderen zijn voor ouders heel kostbaar. Het is van belang je dit te realiseren als je op kamp gaat. Voor kinderen is een zomerkamp een grote stap, maar voor ouders deze stap vaak minstens zo groot, zo niet groter. Respecteer dat het voor ouders ook heel spannend kan zijn om hun kind los te laten en mee te geven. Dat geldt niet alleen voor ouders die geen ervaring hebben met Scouting, maar ook voor ouders die Scouting heel goed kennen. Die weten namelijk wat er allemaal mis zou kunnen gaan. Goede communicatie vooraf is heel belangrijk. Is het leidingteam wel verantwoordelijk genoeg? Gaat ons kind het wel naar zijn zin hebben op kamp? Hoe gaan ze om met heimwee? Is mijn kind hier wel zelfstandig genoeg voor? Denk dus na hoe je ouders benadert en hoe je ouders kunt begeleiden en overtuigen dat het kind best mee kan op kamp. Laat ouders weten wat je aan het doen bent. Communiceer en betrek ze bij het proces dat je als leidingteam doorloopt. Dit maakt het contact met ouders gemakkelijker en het straalt vertrouwen uit. Communiceer de kampdatum, voordat ouders hun vakanties gaan inplannen op het werk. Geef ook ruim van te voren aan wat het kampgeld is, zodat ouders hier eventueel rekening mee kunnen houden. Geef ook op tijd betalingsdeadlines door. Wees eerlijk naar ouders toe; creëer geen verwachtingen die je niet waar kunt maken. Zet al deze informatie

in een overzichtelijke kampbrief (locatie, data, contactgegevens, kosten, uitrusting) en organiseer een informatieavond voorafgaand aan het kamp, waarbij je ze de draaiboeken van vorige jaren laat zien.

Gebruik social media om ouders deelgenoot te maken van het proces. Daarin hoef je nog niet meteen alles te verklappen. Een foto van een leidinggevende met een kwast: die druk bezig is met het maken van aankleding, een foto van een schone keuken van de kamplocatie (daaraan kun je toch niet zien wáár het is, maar je geeft wel mee dat je de locatie vooraf hebt bezocht), een foto van het team rond de tafel: druk bezig met draaiboek maken. Ouders vinden het vaak ook prettig om tijdens het kamp langs te komen, om te zien hoe de locatie eruit ziet, om te horen en zien dat hun kind het leuk heeft. Ouderbezoek heeft wel een impact op de sfeer tijdens je kamp. Je kunt het kamp ook afsluiten met een bonte avond, waarbij ouders welkom zijn en daarna hun kinderen meenemen naar huis of je kunt ouders zelf hun kind naar de kamplocatie laten brengen.

Uiteraard organiseer je een fotoavond na het kamp. Het meegeven van een foto-CD waarop alle digitale foto's staan, is natuurlijk gemakkelijk, maar je mist dan de interactie met de ouders. Bij bevers kun je het kamp eindigen met een gezamenlijk moment, nodig ouders bijvoorbeeld uit om het laatste half uur aanwezig te zijn. Je kunt ze dan de activiteiten laten zien die de kinderen gedaan hebben. Zij vinden het vaak lastig om thuis alles te vertellen. Je kunt ouders ook nog directer betrekken bij het kamp. Vraag of ze themakleding kunnen maken voor de jeugdleden. Misschien kunnen ze wel iets leuks sponsoren vanuit hun werk of kan een ouder rijden om het materiaal te vervoeren. Het is niet aan te raden om ouders daadwerkelijk mee te nemen op kamp (bijvoorbeeld als kookstaf). Een jeugdlid zal altijd anders reageren als er een ouder aanwezig is. Gun de jongere de ruimte om afstand te kunnen nemen van zijn ouders (en andersom). Een ouder-kind-weekend met welpen is vaak wel een groot succes! Ouders doen gewoon mee met het kamp (zorg dat je ook voor hen een programma hebt, zo heb je alle touwtjes in handen) en zien dus precies wat hun kinderen doen en hoeveel plezier ze hebben. Het is bovenal heel gezellig en creëert een goede band met ouders.

Ouderavond

Aandachtspunten voor het organiseren van een ouderavond:

- *Nodig ouders geruime tijd van te voren schriftelijk uit en vraag ze om zich op te geven voor de geplande ouderavond. Je weet dan hoeveel mensen je kunt verwachten, of bij te geringe belangstelling kun je een nieuwe ouderavond plannen of kiezen voor een huisbezoek.*
- *Denk na over een geschikt tijdstip, houd eventueel een ouderbijeenkomst tijdens het tijdstip van je opkomst, zodat ouders hier niet apart voor hoeven te komen.*
- *Zorg voor afwisseling in de presentatie. Enerzijds door elke leidinggevende een onderwerp te laten behandelen, anderzijds door het aanschouwelijk maken van een aantal onderwerpen (flap, sheets, etc.).*
- *Als je al dingen op papier hebt staan (bijvoorbeeld kampregels) kun je die uitdelen, zodat ouders die thuis kunnen lezen.*
- *Zorg voor de mogelijkheid tot een persoonlijk gesprek.*

Je kunt een ouderbijeenkomst ook tegelijk met de opkomst houden, ouders brengen hun kinderen vaak toch nog weg en dan kun je misschien ook nog een leuke activiteit samen met de jeugdleden doen. Voorbeeld van een programma voor een ouderavond:

- 1. Opening en welkom.**
- 2. Datum van het kamp en de kamplocatie.**
- 3. Kampbegroting en kampgeld.**
- 4. Kampprogramma.**
- 5. Oudercontact tijdens het kamp.**
- 6. Verblijfplaats ouders.**
- 7. Regels over zakgeld, snoep, mobiele telefoon, spelcomputer, etc.**
- 8. Nut en noodzaak gezondheidsformulier (medicatie, slaapgewoonten, heimwee en bedplassen).**
- 9. Vervoer.**
- 10. Bagagelijst.**
- 11. Afsluiting en gelegenheid tot het stellen van vragen.**

Informatie die jij nodig hebt als je op kamp gaat

Wat voor informatie heb jij nodig van ouders als je op kamp gaat? Op een gezondheidsformulier kan dit worden aangegeven. Denk aan de volgende punten:

- Toestemming van de ouders dat het jeugdlid mee mag gaan op kamp (anders is het ontvoering!), regel dit schriftelijk via het inschrijfformulier of het gezondheidsformulier. Laat in geval van scheiding beide ouders het formulier invullen.
- Gegevens over ziektekostenverzekering.
- Medische gegevens (allergieën, ziekte en/of medicijnen).
- Adres en telefoonnummer waar ouders te bereiken zijn.
- Wel/geen zwemdiploma en akkoord dat iemand gaat zwemmen (bij het waterwerk zijn zwemdiploma's verplicht en moet een kind minimaal zwemdiploma A hebben).
- Dieet.
- Of een kind 's nachts zindelijk is (eventueel incontinentiemateriaal meenemen of het kind uit bed halen om te laten plassen 's nachts).
- Of kind al eerder alleen van huis is geweest.
- Wanneer er in een noodsituatie beslist moet worden, dan zal een arts handelen (dit heet goed hulpverlenerschap en is geregeld in de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst of WGBO). Een briefje met toestemming van ouders om beslissingen te nemen in noodsituaties, is dus niet rechtsgeldig en dus niet nodig.

Wat willen ouders van jou weten?

Ouders proberen op verschillende manieren te achterhalen of het kamp wel goed georganiseerd is. Bedenk bij de vragen ook eens waarom een ouder een dergelijke vraag stelt. Wat wil hij écht weten?

Bereikbaarheid

- Rond die tijd zijn wij in de buurt van het kampterrein, mogen wij op bezoek komen?
- Wat zijn de contactgegevens, zodat jullie bereikbaar zijn?
- Ik ben in het bezit van een auto en heb u destijds beloofd dat ik de welpen naar het kampterrein zou wegbrengen. Ik heb echter geen inzittendenverzekering, is dit een bezwaar?

Financiën

- Ik vind de kosten van het kamp vrij hoog en aangezien ik als bijstandsmoeder weinig geld heb, kan ik mij dit niet veroorloven. Is er een mogelijkheid dat mijn zoon toch meegaat?
- Ik heb meerdere kinderen bij Scouting die op kamp gaan, kan ik nu korting krijgen?
- Hoeveel zakgeld moet ik mijn kind meegeven?
- Moet ik mijn kinderen nog apart verzekeren of heeft Scouting Nederland een verzekering?
- Mijn kind kan toch niet mee. Krijg ik nu mijn kampgeld terug?
- Dragen de scouts de hele week alleen de Scoutfit?
- Moet ik iets speciaals aanschaffen?
- Mag mijn kind een radio/mobiele telefoon/gameboy/speelgoed meenemen?

Veiligheid en gezondheid:

- Onze kinderen zijn christelijk opgevoed, wordt hier tijdens het kamp op gelet?
- Wat is de dagindeling en hoe laat gaan de kinderen naar bed?
- Is er een slaapzaal voor de jongens en de meiden apart?
- Gaan ze wel douchen en is daar iemand van de leiding bij?
- Wordt er op gelet dat mijn kind goed eet? Hij lust geen aardappel, brood, etc.
- Mijn dochter heeft een speciaal dieet, kan het eten aangepast worden voor haar?
- Mag ik mijn kinderen snoep meegeven en zo ja hoeveel? Hoe letten jullie erop dat de kinderen zich niet te pletter eten aan snoep?
- Mijn kind gebruikt medicijnen, wie gaat dat regelen?
- Mijn kind plast nog in bed, hoe gaan jullie om met een luier en halen jullie de kinderen 's nachts uit bed om te plassen?

Daarnaast heb je zelf dingen die je aan ouders wilt meegeven, zoals waarschuwingen voor bepaalde kleding en schoeisel.

Verwachtingen van ouders

Ouders hebben verwachtingen als je op kamp gaat. Hieronder zijn de belangrijkste verwachtingen beschreven en op welke manier je aan dergelijke verwachting kunt voldoen.

Kwaliteit van het spelaanbod/kamp

- Besteed vooraf voldoende aandacht aan de voorbereiding.
- Zorg dat de activiteiten van het kamp aansluiten bij de doelgroep.
- Zorg voor gezonde en gevarieerde voeding.
- Besteed aandacht aan gezondheid en hygiëne (denk aan persoonlijke hygiëne, schone blokhut en corvee).

Regelmaat:

- Ga ieder jaar op kamp.
- Ga op vaste tijdstippen op kamp, dat geeft ouders duidelijkheid. Als je daarvan afwijkt, moet je dit ouders zo snel mogelijk laten weten, anders nemen ze als vanzelfsprekend aan dat het dezelfde periode is als vorig jaar.
- Maak een draaiboek, zodat je kunt aantonen dat er ook op kamp regelmaat is.

Tijdig geïnformeerd worden:

- Communiceer de kampdatum, voordat ouders vakanties gaan inplannen op het werk (uiterlijk voor de kerstvakantie).
- Geef ruim van te voren aan wat het kampgeld is, zodat ouders hier eventueel rekening mee kunnen houden. Zorg dus voor een kloppende begroting.

Creëer geen verwachtingen die je niet waar kunt maken.

Voldoende en duidelijke informatie

- Overzichtelijk kampbriefje (locatie, data, contactgegevens, kosten, uitrusting).
- Organiseer een informatieavond voorafgaand aan het kamp.
- Laat draaiboeken van vorige jaren zien.
- Gebruik social media om regelmatig kleine berichtjes te delen.
- Ouderavond tijdens het kamp / fotoavond na het kamp.

Veilige omgeving

- Bepaal wat je belangrijk vindt om een veilige omgeving aan te bieden.
- Ga ter voorbereiding naar het kampterrein en stel vast of dit overeenkomt met je verwachtingen.

Bereikbaar voor vragen:

- Vaste contactpersoon van de leiding die altijd bereikbaar is voor ouders.
- Geef aan dat er mensen zijn, die in geval van nood het leidingteam kunnen ondersteunen (bijvoorbeeld het groepsbestuur).

Leiding met de nodige competenties: taakverdeling & gekwalificeerde leiding.

Nazorg:

- Wat doe je met gevonden voorwerpen?
- Houd een evaluatie.
- Organiseer een fotoavond voor jeugdleden en ouders.

Ouderbezoek:

Voordelen van een ouderbezoek op kamp:

- Ze weten wat er bij de groep dan wel bij Scouting gebeurt.
- Ze zien hun kind in andere omgeving en andere omstandigheden.
- Er is een beter contact tussen leiding en ouders.
- De leiding leert de achtergronden van een kind beter kennen.

Nadelen van een ouderbezoek op kamp:

- Het kind voelt zich niet vrij.
- Het kind voelt zich bekeken, net als de leiding.
- Het kan op kamp heimwee veroorzaken.
- Het past vaak niet in het (kamp)programma.
- Vaak kan men de sfeer die er heerst niet aanvoelen.
- Ouders zijn van te voren moeilijk in te schatten.
- Ouders kunnen zich met het kamp gaan bemoeien.

Paklijst

Hieronder staat een voorbeeld van een paklijst voor een kamp in een blokhut. Deze lijst is niet uitputtend en kan naar behoefte worden aangepast.

Kleding:

- *Scoutfit en groepsdas.*
- *Ondergoed (aantal dagen + 1).*
- *Sokken (aantal dagen +1).*
- *Lange broek (2-3 stuks).*
- *Korte broek (2-3 stuks).*
- *T-shirt (aantal dagen x 1).*
- *Zwemkleding met handdoek (eventueel drijfmiddelen).*
- *Regenkleding.*
- *Zomerjas.*
- *Stevige schoenen.*
- *Gemakkelijke schoenen.*
- *Laarzen (zeker bij slecht weer).*
- *Warme trui bij het kampvuur.*
- *Linnen draagtasje voor de was.*
- *Themakleding.*

Eten:

- *Bord, mok, bestek.*
- *Theedoek.*

Slapen:

- *Slaapzak (+ reserve wanneer het kind in bed plast).*
- *Luchtbed of matje (+ reserve wanneer het kind in bed plast).*
- *Pyjama (+ reserve wanneer het kind in bed plast).*
- *Kussen.*
- *Knuffel.*

Verzorging:

- *Tandenborstel.*
- *Tandpasta.*
- *Zeep of shampoo.*
- *Washandjes.*
- *Handdoek.*
- *Borstel/kam en eventueel elastiekjes.*
- *Maandverband/tampons (voor oudste meisjeswelpen).*
- *Eigen medicijnen (voorzien van naam, met een innameschema en bijsluiter, afgeven aan de leiding!).*

Extra:

- *Zaklamp met extra batterijen.*
- *Zakgeld maximaal € 5.*
- *Leesboek of spelletje voor rustmomenten.*
- *Eventueel dagrugzakje, drinken, lunchpakketje, regenkleding.*

3.1 Kampprogramma

Het programmeren voor het kamp heeft twee belangrijke kanten:

- Het kamp moet in het jaarprogramma worden geïntegreerd. Dit omdat het niet los te zien is van de andere activiteiten die er plaatsvinden in het seizoen. Op kamp gaan, is het hoogtepunt van het Scoutingjaar. Je werkt hier met je speltak naar toe.
- Het kampprogramma zelf. Door de langere tijdsduur kun je meer en andere dingen doen dan bij de wekelijkse opkomst: een nieuw of een uitgebreider thema, andere activiteiten, langere programmaonderdelen, etc.

Tijdens het programmeren van een kamp moet er rekening gehouden worden met een aantal zaken, die minder spelen tijdens gewone opkomsten. Je kunt hierbij denken aan:

- Een langere en grondige voorbereiding en een uitgebreider stappenplan met gedetailleerde voorbereidingen.

- Een logische opbouw van het programma (complexe organisatie, langere tijdsduur, hulpmiddelen, thema).
 - De samenhang tussen de verschillende dagen/dagdelen van het kamp. Dit kan onder andere met behulp van een thema.
 - Zorg voor voldoende afwisseling bij het indelen van de week. Bijvoorbeeld door afwisseling in de activiteitsgebieden.
 - Activiteiten die bij de leeftijd horen (neem hierbij de doorlopende leerlijn in gedachten).
 - Zorg voor een herkenbare dagindeling door regelmaat in het dagprogramma te brengen.
 - Stop niet teveel in een dag.
 - Momenten die extra aandacht vragen (het eerste etmaal, de zogenaamde 'inzinking' halverwege het kamp en de rustmomenten).
- *Speciale activiteiten, zoals de kampopening en -sluiting en avondspelen.*
 - *Maak gebruik van de omgeving en de hulpmiddelen van de accommodatie.*
 - *Het achter de hand hebben van een alternatief programma voor diverse weersomstandigheden.*
 - *Grootte, samenstelling en ervaring van de groep.*
 - *Gewenning van de kinderen van de thuissituatie naar een kampsituatie.*

Jeugdleden:

Bij het programmeren van een kamp staat centraal dat het kamp er voor jeugdleden is. Ook voor bevers en welpen is er meerwaarde als zij inbreng hebben in het programma. Als de jeugdleden ouder zijn, kunnen ze zelf helpen met het programmeren van het kampprogramma. Natuurlijk telt het plezier van de leiding ook, maar ga geen activiteiten doen omdat je het zelf zo leuk vindt: het moet leuk zijn voor de jeugdleden en aansluiten bij hun belevingswereld. De doorlopende leerlijn kan hier een goede leidraad voor zijn. Begin met het opstellen van een voorlopig kampprogramma. Voor een kampprogramma heb je de mogelijkheden om activiteiten te kiezen, waarvoor je op je opkomsten geen tijd hebt of waarvoor je de middelen niet hebt. In je programma moet voldoende afwisseling zitten.

Afwisseling in de punten hieronder:

- *Doe- en denkactiviteiten; rustig en druk; langdurig en kortdurend.*
- *Activiteiten voor het nest of de hele troep.*
- *De keuze van activiteitsgebieden.*
- *Activiteiten op en buiten het kampterrein.*

Als je rekening houdt met de punten hierboven is je programma evenwichtig opgesteld en biedt het de jeugdleden voldoende rustmomenten. Bij waterwelpen moet je ook goed kijken naar de verdeling tussen land en water. In het begin van het kamp is de conditie en vertrouwdheid van de kinderen vaak nog wat slechter en moet je kortere vaarafstanden plannen. Verder in het kamp is de conditie verbeterd en kun je verder varen. Plan voor je tochten ook rustplaatsen, waar je een spel kunt spelen, wat kunt eten en/of waar je een sanitaire stop kunt maken. Let ook op aanlegverboden. Plan genoeg tijd op de vaste wal, dit vinden veel kinderen ook belangrijk, aangezien de omgeving statischer en rustiger is.

3.2 Dag- en weekindeling

Het is belangrijk om tijdens het kamp de vaste onderdelen zoveel mogelijk op een vast tijdstip te doen. Denk hierbij aan opstaan, eten, corvee, etc. Dit zorgt voor rust en duidelijkheid bij de jeugdleden.

Belangrijke aspecten voor de opbouw van een kampprogramma:

- De duur van het kamp: gaat de groep een paar dagen weg of een hele week, een weekendkamp, een kamp met Hemelvaart of een zomerkamp? Bevers gaan een weekendje weg, welpen een week.
- De eerste kampdag: een dag waarop de jeugdleden heel veel nieuwe indrukken opdoen (nieuwe omgeving, andere slaapplek, etc.) en dit vergt veel energie. Zorg dus voor rust in je programma.
- Indien nodig of gewenst kan er iets gedaan worden met de zondag (zie verderop bij aandacht).

- Halverwege het kamp: na een paar dagen begint de vermoeidheid toe te slaan. Er komen ruzietjes, irritaties en heimwee kan de kop op steken. Zorg ervoor dat je niet te zware activiteiten gaat doen op deze dag(en). Bij een weekendkamp of logeerpartij in je eigen clubhuis speelt dit natuurlijk veel minder (als jeugdleden eenmaal hun bed klaar hebben en al hun knuffels hebben laten zien zijn ze al redelijk gewend). Bovendien heb je maar twee dagen én ze barsten meestal van de energie als ze op kamp gaan.
- De laatste dag is weer een verandering: enerzijds terug naar ouders en broertjes en zusjes, anderzijds afscheid nemen van vriendjes en een heel ander dagritme. Zorg ervoor dat je het kamp goed afsluit met elkaar. Zorg ook voor een goede afsluiting van het thema. Vooral bij de bevers is dit heel belangrijk: zorg dat je ook echt weer landt. Dat je terug bent in Hotsjietonia en dat het themaverhaal afgelopen is. Als je aan het begin van het kamp door een tijdmachine bent gegaan en je vergeet om terug te gaan als het kamp afgelopen is, kunnen bevers daar last van hebben (het thema is werkelijkheid voor hen).
- Hoe laat ga je naar bed? Wat zijn de normale bedtijden van de jeugdleden? Bedenk goed wat het gevolg is van later naar bed gaan. In de loop van de week kan dat ook wel een keertje wat vroeger zijn.

Kampplanning

Een weekplanning is een planning waarin staat wat je per dagdeel gaat doen. Begin met het opstellen van een lijst met je vaste zaken, zoals:

- *Opbouw en afbraak.*
- *Bonte avond.*
- *Rituelen, ceremoniën en tradities.*
- *Themamomenten/-stukjes.*

Dagplanning

In je dagplanning geef je in detail weer wat je op een dag doet. Je dagplanning werk je uit in het draaiboek. Begin hier met de vaste zaken zoals de punten hieronder:

- *Opstaan,*
- *Koken.*
- *Lunch.*
- *Rustmoment (essentieel, anders wordt het aan het eind van het kamp een uitputtingsslag).*
- *Bedtijd.*

Vul daarna de rest van de tijd in met andere activiteiten. Zet hier ook achter wie er verantwoordelijk is voor een activiteit. Deze lijst is uiteraard uit te breiden met een materiaaloverzicht per activiteit, zodat het verzamelen daarvan voor het kamp en het voorbereiden tijdens de dag zelf soepel loopt.

Alternatieven

Wees je ervan bewust dat niet alles zo gaat zoals je het een half jaar van te voren hebt bedacht. Het zwembad is in de zomervakantie op woensdagmiddag dicht, het regent terwijl je een groot buitenspel had gepland, het is zo warm in de slaapzaal dat de kinderen slecht slapen, door de droogte mag er geen kampvuur gestookt worden. Dit zijn slechts enkele voorbeelden waardoor je je plan moet aanpassen. Zorg ervoor dat je zo veel mogelijk vooraf gecontroleerd en voorbereid hebt. Bedenk ook een slecht-weer-programma en een reserve programma, anders moet je dat op het laatste moment nog doen. Zorg voor programmablokken die je kunt uitwisselen (bijvoorbeeld bij slecht weer), maar zorg wel dat het themaverhaal doorloopt.

Vrij spelen en rustmomenten

Dit is het tegenovergestelde van geleid spelen. Kinderen spelen met elkaar en ontdekken hun mogelijkheden door hun fantasie de vrije loop te laten. Daarbij wordt het spel dat ze spelen bepaald door hun persoonlijke ontwikkelingsniveau. Het spel komt van binnenuit en wordt niet bepaald door opdrachten. Bij vrij spelen gaat het erom dat de welpen zelf bepalen wat ze doen, hoe ze dat doen en hoe lang ze dat doen. Bij het begeleiden van vrij spel gaat het erom dat je materiaal aanbiedt dat uitnodigt om ermee te gaan spelen en dat de fantasie prikkelt. Zo veranderen dozen al snel in auto's, huizen of schatkisten. Speel zelf mee, geef impulsen aan het spel en houd in de gaten wanneer de welpen er genoeg van hebben. Vrij spelen kan op verschillende manieren:

- *Je kunt tijdens het programma inspelen op de reacties van de welpen. Dit werkt vrij goed aan de hand van een thema, dat zo voor de welpen gaat leven.*

- *Je kunt ook een deel of het gehele programma aanbieden zonder een activiteit, maar met alleen maar spelmaterialen. Iedereen doet waar hij of zij zin in heeft. De leiding speelt mee en volgt daarbij de fantasie van de welpen. Je kunt dit vrij spelen eventueel ook een bepaalde impuls geven door een invulling te geven aan het spelmateriaal. Hierdoor geef je richting aan het spel.*
- *Je kunt verschillende activiteiten aanbieden: je biedt welpen verschillende activiteiten tegelijk aan, zo kunnen ze zelf kiezen wat ze gaan doen en voor hoe lang.*
- *Je kunt de welpen in de gelegenheid stellen om wel of niet mee te doen met een spel.*

Vrij spelen betekent niet dat je als leiding maar toekijkt of koffie kunt gaan drinken, maar juist dat je meedoet. Je kunt de welpen stimuleren om nieuwe mogelijkheden te ontdekken en je moet ervoor zorgen dat de welpen niet te ver gaan. Bij alle activiteiten die je met je welpen doet, is het belangrijk een evenwicht te vinden tussen stimuleren en grenzen stellen. Of je nu een estafette doet of tenten bouwt, soms hebben de welpen een extra stimulans nodig. Of soms zijn de welpen juist zo fanatiek dat ze de veiligheid van zichzelf en anderen uit het oog verliezen.

Rustmomenten

Zoals het woord al aangeeft, zijn rustmomenten rustig. Vrij spelen kan een rustig programma zijn, maar kan ook heel actief zijn. Rustmomenten zijn er, zodat de jeugdleden hun batterij weer een beetje kunnen opladen en hun indrukken kunnen verwerken. Een middagslaapje of een verplicht rustmoment, waarbij kinderen op hun slaapzak liggen en wat lezen of muziek luisteren maar wel stil zijn, is van groot belang om een kampweek goed door te komen. Je kunt ook een verhaal voorlezen of samen met Noa naar de wolken kijken.

Avondspel

Met bevers en welpen kun je wel een avondspel doen, maar met hen doe je geen nachtspel. Een spannende activiteit is leuk, maar 's nachts erop uitgaan vinden veel kinderen (te) eng. Daarnaast hebben bevers en welpen hun slaap hard nodig tijdens een kamp. Dan maar geen avondspel voor de welpen? Juist wel! De invallende schemering en de stilte zijn perfecte elementen om een goed avondspel te spelen. Voor welpen en bevers is een kamp bij uitstek geschikt om eens iets in de schemering te doen. Speel een avondspel in de schemer en niet in het donker. Het donker wordende bos, de schemering en de stilte zijn voor de kinderen al spannend genoeg, daar heb je geen boeven en ontvoerders meer bij nodig. Tijdens een weekendkamp in het winterhalfjaar (als het al vroeg donker is) kun je in het donker een spoor van lichtjes volgen of een touw door het bos volgen 'om te controleren of de boot wel goed vast zit'.

Enkele tips:

1. *Speel het spel in een afgebakend gebied, zodat kleine kinderen niet kunnen verdwalen.*
2. *Zorg voor toestemming van de terreinbeheerder bij een spel op terreinen van anderen of in natuurgebieden.*
3. *Zorg dat het GOED afloopt.*
4. *Zorg dat ze nog even afkoelen (napraten, koekje eten, eventueel warme chocomel), voordat ze naar bed gaan.*

Voor bevers is een avondspel in de schemering al te gek, ook hier geldt: eng is niet leuk. Een kort spel in de beginnende schemering om het gebouw is vaak net zo leuk en ook best héél spannend. We willen graag dat de kinderen nog heel lang bij Scouting zitten en dus nog heel vaak mee op kamp durven. Voor veel kinderen zal het toch één van hun eerste logeerpaviljoentjes zonder ouders zijn en aangezien we bij de bevers SAMEN hoog in het vaandel hebben staan, is samen blijven slapen super belangrijk. Je wilt immers niet het sneeuwbaaleffect teweeg brengen dat de één na de ander naar huis wil. Bij sommige groepen is er de gewoonte of traditie om een avond- of nachtspel te houden in de vorm van een ontvoering, een inbraak of een aanval. Scouting Nederland raadt een dergelijk nachtspel voor bevers en welpen af. Realiseer je van te voren wat je losmaakt bij kinderen als je op kamp een nachtspel houdt. We bedoelen dan dat er vooral 'waarheidsgetrouw' uitziet en wat in het donker gespeeld wordt. Dus een spel waarbij de volgende punten voorkomen:

- *De kinderen worden uit bed gehaald (omdat er iemand van de leiding ontvoerd is).*
- *De leiding maakt met lakens om en witte gezichten angstaanjagende geluiden.*
- *De politie of de eigenaar van de blokhut speelt het spel mee om het vooral toch maar echt te laten lijken.*

- *Hoe meer kinderen huilen, hoe geslaagder het spel is.*
- *Je vond het als leiding zelf een spannende activiteit.*

Dit zijn typisch 'spelletjes die leuk zijn voor de leiding' en die gespeeld worden met de volgende redenen:

- *'We doen het elk jaar, het is traditie.'*
- *'De oudere kinderen vragen er zelf om.'*
- *'De kinderen moeten worden gehard en voorbereid om straks in deze keiharde wereld te kunnen overleven.'*

Sta stil bij wat het spel bij de kinderen teweeg brengt:

- *De kinderen worden uit hun broodnodige nachtrust gehaald (gehouden) en kunnen door de opgepepte emoties nauwelijks meer in slaap komen.*
- *Door over-acteren van de leiding worden de kinderen zodanig opgepept dat ze met hun emoties geen raad meer weten. Huilen is dan de uitlaatklep.*
- *Het kost achteraf heel veel moeite om de kinderen ervan te overtuigen dat het maar een spel was. Logisch, want alles was in het werk gesteld om het zo realistisch mogelijk te doen lijken.*

Het vertrouwen dat de kinderen in de leiding hebben, raakt beschadigd. Ze voelen zich bedonderd. Leiding is namelijk de vertrouwde en zekere factor op kamp.

3.3 Jeugdparticipatie

Jeugdparticipatie (jeugdleden actief betrekken bij het programma en hun eigen ontwikkeling) is een belangrijk element binnen de spelvisie SCOUTS en heeft te maken met verantwoordelijkheid. Naarmate een jeugdlid ouder wordt, is er sprake van afnemende (bege)leiding en toenemende zelfstandigheid. Alle jeugdleden hebben op hun eigen niveau inspraak in het programma. Dat begint klein bij de bevers, door ze te vragen naar wat ze leuk en niet leuk vinden en door als leidinggevende de kinderen goed te observeren om zo bij hun wensen aan te kunnen sluiten. Inspraak zorgt ervoor dat de jeugdleden zich veel meer betrokken en gewaardeerd voelen. In principe kun je de jeugdparticipatie net zo ver laten gaan als wat de jeugdleden aankunnen. Dat kan zelfs met dingen die je geheim wilt houden, door bijvoorbeeld in een gesprek eens te polsen of ze Harry Potter nog wel leuk vinden, wanneer jij overweegt dat het kampthema te laten zijn. Je kunt jeugdleden niet alleen mee laten denken, zeker de oudere welpen kunnen ook al mee beslissen. Denk bijvoorbeeld aan het welpeninsigne 'Leiding voor één keer'. Een vorm van jeugdparticipatie is ook de kinderen mee laten denken over regels die gelden op kamp.

3.4 Werken met insignes op kamp

Bever kennen geen insignes, voor hen zijn er de beverbadges. Het verschil tussen een badge en een insigne, is dat er geen eisen gesteld worden aan het behalen van een badge. De vaardigheden van de bevers zullen alleen al door de lichamelijke en geestelijke (samen de motorische) ontwikkeling tijdens deze levensfase erg verschillen. De invulling van wanneer een bever deze badge krijgt, wordt vrijgelaten aan de leiding. Uiteraard worden wel de activiteitsgebieden bij het programma betrokken. Beverbadges zijn een leuke manier om bevers te belonen voor hun inzet bij Scouting met een 'plaatje op hun Scoutfit', net zoals de oudere scouts. Ze werken zo spelenderwijs aan hun ontwikkeling en ouders en leidinggevenden zien wat de kinderen gedaan en geleerd hebben. Het is de bedoeling dat je als leidinggevende zelf activiteiten verzint of aanpast. Op die manier kun je het niveau aanpassen aan je eigen bevers. De badges zijn zeshoekig en hebben elk een plaatje van een spelfiguur van Hotsjietonia. Ga je bijvoorbeeld met je kolonie spelen bij Bas Bos in het bos? Leren de bevers veel over de natuur en het milieu? Dan kun je ervoor kiezen jouw bevers te belonen met de badge waarop Bas Bos staat. Zo is er voor alle spelfiguren een badge, waarbij je kunt spelen in hun favoriete activiteitsgebieden. In plaats van met je kolonie drie of vier opkomsten bezig te gaan met een badge-thema, kun je er voor kiezen om een heel logeerweekend aan een badge besteden. Door te werken met badges, kun je de spelfiguren uit Hotsjietonia een goede plek geven in je weekend en hebben de bevers een mooie en tastbare herinnering van wat ze tijdens een weekend beleefd hebben.

Welpen

Bij de welpen werk je in het reguliere programma natuurlijk ook al met insignes, maar op een kamp heb je langer de tijd om ergens aan te werken. Een insigne past daar goed in. Bijvoorbeeld het insigne 'Spoorzoeken', het insigne 'Koken', het insigne 'Zakmes' of het insigne 'Show' (voor de bonte avond). Voor de waterwelpen is het ook een goed moment voor CWO-insignes of het insigne 'Varen',

aangezien je de prestaties van de welp over een langere periode (meerdere dagen) kunt bekijken. Daarnaast zijn er een enkele extra insignes voor de oudste welpen en het insigne 'Nachtje kamperen' is heel geschikt om tijdens het zomerkamp uit te voeren met een tent naast de blokhut, waar de andere welpen slapen. Je kunt dit leuk combineren met een stukje eigen programma voor de oudste welpen, dat ook iets langer kan duren.

3.5 Code en tradities

Scouting is een vereniging met veel tradities en gewoontes. Sommige elementen gebruiken we veelvuldig (Scoutfit, openen en sluiten). Ook op kamp zijn er vaak veel vaste gewoontes, die per groep verschillen: het maken van een kampkrant, een kamptotem, het roepen van een yell bij het kampvuur. Tradities zijn waardevol en geven een groep of speltak een eigen identiteit. Maar het kan natuurlijk geen kwaad om die traditie eens tegen het licht te houden. De wereld verandert en wat we 50 of 10 jaar geleden deden, kan tegenwoordig wel als ouderwets worden beschouwd. Het uniform is Scoutfit geworden; ontgroenen en kampdoop zijn maatschappelijk gezien niet wenselijk meer. Kijk dus elk kamp weer naar je tradities: bewaar de goede elementen en buig de minder sterke elementen om naar iets goeds.

Aandacht of bezinning

Veel mensen associëren de woorden 'aandacht' en 'bezinning' met een geloof of kerk; een activiteit, waar niet iedereen voor open staat. Een kerkdienst of viering is niet de enige manier om een aandacht of bezinning te houden, juist bij Scouting kun je dit soort thema's op een creatieve en uitdagende manier aanbieden en er een waardevolle activiteit van maken. Ook een activiteit rondom pesten of samenwerken kan een hele goede en zinvolle aandacht zijn. Als je eens goed kijkt naar de jeugdleden van je groep, zal je zien dat ze met heel veel dingen ' bezig zijn'. Onderwerpen als vriendschap, ruzie, eerlijkheid, vertrouwen, echtscheiding, geloof, natuur en milieu, etc. Grofweg alle dingen die je ook in de gewone sprookjes tegenkomt. Kampaandacht is een moment(en) tijdens een kamp waarop er stilgestaan wordt bij een bepaald onderwerp of een bepaalde gebeurtenis. Dat kan zijn in de vorm van een spel, een goed gesprek tijdens een kampvuur of misschien een samenwerkingsopdracht? Blijft de aandacht beperkt tot een vast moment of zit het door het hele kamp heen? (Hoe ga je met de jongeren en de materialen om; hoe gaat de leiding met elkaar om?) Ieder kamp kent wel een rustig moment. Een moment waarop je niet aan het rennen en stoeien bent, een sta-eens-even-stil-moment, een moment waarop je toekomt aan andere dingen dan die je tijdens je normale opkomsten kunt doen. Soms zullen rustige momenten spontaan optreden, bijvoorbeeld tijdens het rusten en kun je met een groepje hierover wat kletsen. Het kamp biedt een goede mogelijkheid om deze extra waarde in te bouwen.

Waarom een kampaandacht?

- Om stil te staan bij een onderwerp dat speelt bij de jeugdleden (heimwee, onzekerheid, pubertijd).
- Om stil te staan bij een onderwerp dat leeft in de maatschappij (oorlog en vrede, natuurramp, natuurvervuiling).
- Om een onderwerp aan te snijden dat speelt binnen de speltak (bijvoorbeeld pesten, taalgebruik, rolpatronen).
- Om het gewoon eens te kunnen hebben over de grotere dingen die de jeugdleden bezig houden.
- Sagen en legendes.
- Websites over samenwerken, pesten, intimiteit, geloof en respect, armoede in de wereld.
- Waarom is Joep vandaag met de leiding naar de kerk?
- Discriminatie / 4 en 5 mei.
- Het draait niet altijd om winnen (spel zonder winnaar, of bijvoorbeeld een spel waarbij samenwerking belangrijker is dan winnen).

Hoe pak je het aan?

- Speel in op de beleevingswereld van de scouts.
- Houd rekening met de kenmerken van de groep.
- Durf eens iets nieuws te proberen.
- Kies het juiste moment op de dag en houd rekening met de lengte van het programmaonderdeel.
- Zorg voor voldoende rust, een veilige omgeving en goede voorbereiding.

- Wissel af (discussie met spelvorm of andere activiteit).
- Laat de jeugdleden zelf aan de slag gaan en laat ze zelf zaken ontdekken.
- Zorg voor een goede afronding/nabespreking van het onderdeel, laat daarbij vooral de scouts aan het woord.

Uitvoeringsvormen:

- *Door spelen (bijvoorbeeld samenwerkingsspelen).*
- *Rollenspelen.*
- *Verhalen vertellen/voorlezen of verhalen uitbeelden.*
- *Zingen.*
- *Muurkrant/collages maken.*
- *Meditatie (gewoon eens een kwartier lang luisteren naar alle geluiden die je hoort in het bos).*

3.6 Thema

Het thema is een belangrijk onderdeel van kampprogramma. Je kamp staat of valt met een goed thema. Jij herinnert je waarschijnlijk ook nog dat ene kamp met dat leuke thema. Als je in een bepaald thema wilt gaan spelen, probeer dan ook een accommodatie of kampplaats te vinden die past in het thema. Als er voorkeur is voor een bepaalde omgeving, kijk dan of je er met een bepaald thema bij kunt aansluiten. Kijk ook of een thema wel voldoende mogelijkheden biedt. Het gaat er daarbij niet alleen om dat jij als leider er activiteiten bij kunt verzinnen, maar vooral of de jeugdleden er hun fantasie in kwijt kunnen en dat het bij hun leeftijd en ontwikkeling past. Een thema loopt als een rode draad door het kampprogramma heen. Gebruik het thema om nieuwe activiteiten te bedenken. Ook mogelijke activiteiten in de buurt kun je gebruiken binnen je thema.

Een thema kan op verschillende manieren gebruikt worden tijdens een kamp. Je kunt het bijvoorbeeld gebruiken als kapstok, maar ook als verdieping. Ga maar eens een week echt leven als indiaan. Ook voor het kamp kun je al het een en ander voorbereiden in opkomsten. Zorg er wel voor dat een thema spannend blijft gedurende een week. Bedenk hoe jouw thema valt bij (een deel van de) ouders. Je hoeft daar niet altijd rekening mee te houden, maar je moet zeker wel altijd een weloverwogen beslissing nemen. Ga je op kamp met als thema heksen en tovenaars, dan moet je niet raar opkijken dat kinderen met een orthodox christelijke achtergrond niet meegaan. Dit soort dingen weten mensen vaak niet, maar magie, toverij, geesten en dat soort dingen kunnen problematisch liggen. Tot slot een aandachtspunt voor trainers: de filosofie van Scouting is 'learning by doing'. De beste manier om het gebruik van een kampthema te promoten, is door er één te gebruiken.

Brainstorm kampthema

Er zijn verschillende manieren om tot een kampthema te komen. Je kunt denken aan:

- *Televisieprogramma's (populaire televisieseries, films en/of games die de jeugdleden aanspreken).*
- *Internet (scoutpedia, groepswebsites, enzovoorts).*
- *Scouting Magazine, regiospelen, activiteitenbank.*
- *Gebeurtenissen uit de geschiedenis (denk ook aan groepsarchief).*
- *Ideeën van jeugdleden.*
- *Sprookjes.*
- *Omgeving (bijzondere plekken, bezienswaardigheden, ontstaansgeschiedenis).*
- *Fantasie (prikkel de creativiteit).*
- *Beverkompas, Bevergids, Welpenkompas, Junglegids, Jungle-avonturen van Shanti & Mowgli.*

Houd er rekening mee dat het verhaal een langere tijd duurt. Het thema moet spannend blijven tijdens het kamp. Zorg dat het thema een pakkend begin heeft, een hoogtepunt kent en dat alles uiteindelijk toch weer goed afloopt. Een thema met een kop en een staart dus. Een goed voorbeeld is het Sinterklaasjournaal. Voor bevers en welpen is een happy end een prima afsluiting van het logeerweekend of kamp. Vooral bevers leven zich volledig in een thema in en moeten aan het eind van hun logeerpartij wel weer 'terug' naar de gewone wereld waar papa en mama hen weer komen ophalen.

Themamateriaal op kamp

Om het thema sprekend te maken voor de jeugdleden is de aankleding heel erg belangrijk. Denk hier bijvoorbeeld aan:

- *Uitnodiging en kampboekje.*
- *Vorbereiding in opkomst.*
- *Aankleding van je locatie/lokalen (denk hierbij ook aan de wanden, prikborden, ramen, etc.).*
- *Themakleding voor leiding én jeugdleden.*
- *Schmink (houd wel rekening met de temperatuur).*
- *Eten in thema.*
- *Logo in thema en kampvlag*

Themamateriaal kan opnieuw gebruikt worden. Het maken is dan een activiteit waar je meerdere mensen bij kunt betrekken.

Gebruik Hotsjietonia en Jungleboek tijdens het kamp

Bij een thema denk je al snel aan de stripfiguren, geschiedenis (ridders, Romeinen), landen en volken (China, indianen), boeken of strips (Kuifje, Harry Potter), maar ook de figuren uit Hotsjietonia en de jungle zijn heel geschikt om te gebruiken voor een logeerpartij of zomerkamp. Het voordeel is dat je dan wat dieper op een verhaal of persoon kunt ingaan dan tijdens een gewone opkomst.

Bevers

Hotsjietonia is een open dorp, dat grenst aan de grote buitenwereld. Je kunt voor het logeerweekend tijdelijk uitbreiden met plekken of mensen. Jouw fantasie is daarbij de grens van wat je wilt en kunt doen. Hieronder wordt een aantal voorbeelden gegeven:

- *Stanley Stekker heeft een tijdmachine uitgevonden die we gaan testen. We gaan met Sterre en Steven varen naar allemaal verre landen of komen onderweg een piraat tegen.*
- *Stuiter loopt in het bos om Hond uit te laten en ontdekt een paddenstoelendorp.*
- *Fleur Kleur vindt een groot, oud sprookjesboek op zolder. Door in het boek te stappen kom je steeds in een volgend sprookje.*

Meer inspiratie vind je in de themaverhalen van de regiospelen. Naast de afwisselende programma's vanuit de activiteitengebieden is het de uitdaging om zoveel mogelijk 'normale' activiteiten juist in thema te brengen. Laat bijvoorbeeld Professor Plof het tandenpoetsen voordoen, verras Keet eens met een picknick van Rozemarijn tijdens de lunch, ga barbecueën met Bas en ga logeren bij Noa. Maar wie weet nodigen Bas en Rebbel je uit om te komen logeren op de boerderij van hun neef Boris om samen een weekend lang voor de dieren te zorgen. Of mag je met Sterre en Steven mee naar de Hotsjietonia winterspelen waar alle bewoners hun favorieten sport gaan beoefenen. Je kunt ook een weekend maken dat helemaal in het teken staat van een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld bloemen. Je gaat met Bas Bos bloemen zoeken in het stadspark, met Keet papieren bloemen maken, met Rozemarijn bloemkool eten en met Noa een bloemenkwartet spelen. Ook kun je één figuur als rode draad door het weekend heen laten terugkomen, van wie je aan het eind van het weekend de badge verdiend hebt.

Welpen

Doordat bij de welpen de jungle heel groot is en doordat de jungle grenst aan de grote buitenwereld, kun je de jungle voor je zomerkamp tijdelijk uitbreiden met plekken of mensen. Jouw fantasie is daarbij de grens van wat je wilt en kunt doen. Hieronder wordt een aantal voorbeelden gegeven, tussen haakjes staat ter vergelijking een 'normaal' thema.

- *Er is een vliegtuig neergestort in de jungle en Mowgli en Shanti gaan op onderzoek uit.*
- *Er komen mensen uit een ver land op bezoek in Haveli. Twee van hun kinderen gaan samen met Shanti en Mowgli spelen in de jungle (vergelijk: Arabieren of Chinezen).*
- *Een grote boot met een zwarte vlag komt de rivier op gevaren en Mowgli en Shanti nemen een kijkje op de boot (vergelijk: Piratenkamp).*
- *In de Emaarate ruïne vindt Mowgli een heel oud voorwerp en dan blijkt dat er diep in de ruïne nog een schat verstopt ligt (vergelijk: Indiana Jones).*
- *Diep in de Guha grotten vindt Shanti een rotstekening van mammoeten en ze vraagt zich af hoe deze mensen in de Prehistorie hebben geleefd (vergelijk: Holbewoners).*
- *Vanuit de grote stad komen projectontwikkelaars die een stuk van de jungle willen kappen. Samen met de dieren uit de jungle willen Shanti en Mowgli dit voorkomen.*
- *Er komt een groep kwaadaardige wolven naar de jungle, ze bezetten de Raadsrots en zetten*

Akela af. Samen met Mowgli en Shanti gaan de wolven en de andere dieren ervoor zorgen dat Akela de Raadsrots weer terug kan krijgen.

- *Het water van de rivier is vies en samen met Jacala gaan Mowgli en Shanti de rivier af op zoek naar de boosdoener.*
- *Marala is goed in hoogspringen en Chil kan goed windsurfen, maar wie is nu het sportiefste dier uit de jungle (vergelijk: Olympische spelen)?*

Zoals je ziet, kun je ook in de jungle heel goed een spannend kampthema verzinnen. Het grote voordeel is dat je de karakters van de dieren daarbij kunt verbreden en je daar ook in je gewone programma baat bij kunt hebben.

Trainingsteam regio NHN

